47րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 815 Կ. ՊՈԼԻՍ ՇԱԲԱԹ 21 ՓԵՏՐՈՒԱՐ, 5 ՄԱՐՏ 1904 18 ԶԻԼՀԻՃՃԷ 1321 — 21 ՇՈՒՊԱԹ 1319

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԵՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պօղը Ալի ճատտէսի, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր։

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افكار
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته‌در
صاحب امتیازی : اوهانس قیصر
اداره خانه‌سی : باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղշ.	50 ղշ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 Ֆր.	13 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ։
Մէկէ աւելի անգամի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԵՐԷԿ ՍԿՍԱՆՔ
"ՔԱՍԻՄ„Ի ՆՈՐ ՎԷՊԸ
ՈՍԿԻՆԵՐՈՒ ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՅ

Առաջին թիւէն կարդալ փափաքողները կրնան ստանալ ցրուիչներէն ու խմբագրատունէս։

ԵՕԹՆ ԵՕԹՆԵԱԿ

ԱՆԱՌԱԿԸ

Հօրը թանկագին շնորհները վայելելէ վերջ, իր ազնուական ցեղին յատուկ և բացառիկ բարիքները լիովին ճանչնալէ վերջ, Անառակ Որդին աքսոր զարկաւ անոնց ամէնուն, գլուխը քաշեց և մոլորեցաւ։ Երկար տարիներ իր հետքը կորսուած էր, և ենթադրուեցաւ թէ բոլորովին անյայտ եղած է, մեռած է։ Հօրը սիրտը արիւնոտեցաւ։

Դժուար չէ երեւակայել թէ ի՛նչ անձկութիւններու, ի՛նչ տառապանքներու նշաւակ կ'ըլլայ դիւրազգած սիրտը այն հօրկան կամ մօրկան, որ աննկարագրելի գուրգուրանքով սիրտ ու հոգի մաշեցնելէ վերջ, իր աղիքէն փրցած էակին բարելաւութեան համար, իր գիշերներուն հանգիստը և ցերեկներուն ամէնէն գեղեցիկ վայրկեանները իր զաւկին խնամքին զոհած ըլլալէ վերջ, իր մտքին բովանդակ կորովը և թափը անոր երջանկութեան և ապագային բարութեան ի սպաս դնելէ վերջ, Անառակը յիմարութեան մէկ անիծեալ վայրկենին արհամարհոտ մէկ բարով մը կ'ըսէ բոլոր այն գուրգուրանքներուն, ընտանեկան յարկին ա՛յնքան օրհնեալ դիւրութիւնները կը լքանէ նախատալից անտարբերութեամբ մը, և ահա՛, ո՛չ ես է. կը թողու իր հայրիկը կամ մայրիկը, որուն նշխարեալ օրերուն միակ պահապանը և խնամատար ոգին սահմանուած էր ըլլալ։ Արցունք մը իսկ չքամեց իր աչքերէն, վիշտի աննշան ապացոյց մը անգամ չտուաւ իր դէմքին վրայ, սիրտը գոնէ անգամ մըն ալ չտրոփեց, և միտքը չվրդովեցաւ երբ անհա կը բաժնուէր այն սեմերէն, որոնք իր ծնունդը, սնունդը տեսան, մանկութիւնը օրօրեցին և պատանեկութիւնը ողջունեցին։ Անտի յոյսերու սնձնատուր եղած անողորմաբար, վայրագ կիրքերու ձեռքը խաղալիկ, և անիրական հաճոյքներու, մտացածին հրապոյրներու վաւաչոտ ծոցին մէջ երեւակայութեամբ արդէն իսկ փոխադրուած ըլլալով, փառք, երանութիւն երազելով հոն, ուր ստորնութիւն և անկում միայն պիտի գտնէր, Անառակը խոյս կուտայ հայրենի բազուկներէն, անտարբեր՝ հօրը աղի արցունքներուն, անոր դողդոջուն ձեռքերուն աղաչատանքը չեն իսկ շարժեր իր կարծրացած սիրտը։

Հէ՛ք տղայ, թշուա՛ռ պատանի, ի՛նչ դիւային մտածումներ ծրարած ես արդեօք ներսիդիդ։ Հօրդ թեւերուն մէջ, որոնք համակ գորով են և փայփայանք, չկրցար գտնել երազած վայելչութիւնդ, և կ'երթաս ուրիշ տեղ որոնել փառքդ, պատիւդ, դիւրութիւններդ. մօրկանդ սիրտէն աւելի ապահով և վստահելի կայա՞ն մը կը փնտռես պանդխտութեան մէջ, հօրենական տունդ շէնցնող և անոր զարդը կազմող պատուական քոյրերուդ շրջանակէն դուրս մաքուր սէ՞ր կը կարծես գիմաւորել աղտոտ յարկերու ներքեւ. ճնճղուկներու նման ճռուողող փոքրիկ եղբայրներուդ անմեղ ընկերակցութենէն տարբեր հաճոյքի՞ կը յանդգնիս հետամուտ ըլլալ օտար ու անծանօթ մթնոլորտի մը տակ։

Մոլորութեան կորուստը ցոյց տալու և թշուառութեան սեւ ճանկերուն մէջ ինկնալու պարագայ մը իբրեւ օրինակ մէջ բերելու համար, կարելի՞ է Անառակին առակէն տարբեր առակ մը յիշեցնել մեր ընթերցողներուն։ Կեանքին բնական և աստուածահաճոյ հաճոյքները, ընտանեկան քաղցրիկ վայելքները ոտքի տակ առնել, մէկ շունչով փճացնել ամէն ինչ, զոր կրնայ մարդ վայելել իր ընտանիքին ծոցին մէջ, ապրիլ ու ապրեցնել, սիրել ու սիրուիլ, և առանց վիրաւորանքի հաւասարութեան մը ըղձալելի մթնոլորտին մէջ կենցաղավարիլ, իրեն բաժին ինկած ընկերութեան հետ մասնակից ըլլալ կեանքի պայքարին և անոր խաղերուն. Անառակը ահա ասիկա չուզեր, ասիկա ծանր կուգայ իրեն, և ինք, մինակ հոգի մը, չփացած միտք մը, ամէն բան իրե՛ն միայն սեփական կարծելով և այդ նպատակին չհասնելով, իր ինքնութեան տարապայման զգացումէն կուրացած, կ'ուզէ որ իրեն համար կազմէ տուն մը, ընկերութիւն մը, շրջանակ մը, անծանօթ տարրերու մէջ. ո՛չ ոք հետաքրքրուի իրմով, ուշ պառկի, ուշ ելնէ, խմէ, չուայտութեանց ետեւէն ինկնայ, աղտեղի տեղեր յաճախէ, և չունենայ մէկը, հայր, մայր, քոյր, եղբայր, ազգական, որ բերան բանայ և դիտողութիւն ընէ իրեն, իր արարքը երեսին տայ, և պատմէ այն ցաւալի հետեւանքները, որոնք բնականաբար պիտի բխին վերջ ի վերջոյ իր ընթացքէն։ Անառակը ասիկա չուզեր, ասոր համար խոյս կուտայ իր բնիկ վայրերէն, իր կոխած գետիններէն, անկոխ գետին մը փնտռելու և ըստ այնմ անծանօթ դէմքերու ամբոխին մէջ անյայտ ըլլալու համար։

...Վատնեաց զամենայն ինչս իւր, զի կեայր անառակութեամբ. Ահա հետեւանքները որոնց ակնարկեցինք վերը։ Ահա Անառակին կեանքին վերջաբանը։

Ասկէց աւելի պերճախօս բացատրութիւն կարելի չէ գործածել այդ հետեւանքները պատկերացնելու համար։ Վատնեաց զամենայն ինչս իւր, զի կեայր անառակութեամբ։ Հոս ճիշդ տեղն է ըսել համառօտ բայց ազդու։ Կործանեցան իր բոլոր յոյսերը, քայքայեցան իր սպանիական դղեակները, թուղթէ անհիմն շէնքերը, հրապոյրները սառեցան քիմքին տակ և սէրը, հաճոյքները, որոնց երազներէն կը տարուբերուէր և կը վրդովէր իր ընտանի յարկին տակ, անհետ եղան ու ա՛լ դառնալիք չունին, քանի որ զանոնք վարձելու անհրաժեշտ դիւրութիւնը, այսինքն հօրը տունէն տարած ժառանգութիւնն ալ սպառեցաւ ցոփ ու շուայտ կեանքի մը հօտածութիւններուն մէջ։ Օտարներ շրջապատեցին զինքը, իր երեւակայած օտարները որոնք իբր թէ պիտի չհետաքրքրուէին իրմով։ Ա՛յդ օտարները սակայն քամեցին Անառակին կենդանութիւնը, չորցուցին անոր հիւթը, մինչեւ ոսկրներուն ծուծը ծծեցին։ Ա՛լ դիտողութիւն ընող չկար իրեն. ո՛չ ոք կը սպասէր իրեն իրիկուններ։ Հասարակաց սեղանը, որ միութեան կեդրոնն է միեւնոյն ընտանիքի մը բոլոր անդամներուն համար, իրեն չէր սպասեր, չկար հայրիկը, որ մեղմ ու բարերար սաստի մը զայրոյթը գոռացնէր երեսն ի վեր, չկար մայրիկը, որ իր անհուն գորովին հոսանքներուն մէջ կազդուրէր իր մաշած մարմինը, չկային եղբայրներ ու քոյրեր, ա՛յդ սիրուն տատրակները որ անուշ ձայներ մրմնջէին իր ականջին, և իրենց կենդանութենէն ու աշխոյժէն փոխ տային անոր, որ կորսնցուցած էր իրենը։ Իր շինած կեանքը ահա կը մահացնէ զինքը։ Ինք ուզեց, ինք փնտռեց, ինք գտաւ, իր առաջնորդը ինքն եղաւ, պատասխանատուն ինքն է, կը նայի իր շուրջը յանցաւոր մը փնտռելու համար, չի գտներ։ Քայքայեալ մարմինին և փտած, ապականած իմացականութեան աւերակներուն մէջ գիտակցութիւնը միայն արթուն է դեռ, խիղճը միայն դեռ կը գործէ սովորականէն աւելի ուժգնութեամբ մը, կը դատապարտէ զինքը իբրեւ միակ պատասխանատուն իր ներկայ կացութեան։ Հիմա լքուած է ամէնքէն, ամայութիւն մը կը տիրէ իր շուրջ, իր դրամին ընկերները խոյս տուած են, զինքը իրենց գարշելի և մուրացածոյ գեղեցկութեամբ պճնած կուրծքերուն վրայ սեղմող էակները հիմա չկան այլեւս իրեն մօտ, բարկ հոտերու և արուեստական վարդերու քայքայող մթնոլորտին մէջ իր ա՛յնքան փափուկ մեծցած մարմինին կենսականութիւնը քամող այն անուշ-բերանուհիները ո՞ւր են արդեօք, երբ Անառակը ստորին պանդոկի մը անմաքուր խուցին մէջ կը չարչըրկուի, երբ տառապանքէն իր թուքերը կը կլլէ։ Վա՜խ, մէկը չունի իրեն մօտ, աչքերը կը գոցէ երկաթի լռութեան մը մէջ, աչքերը կը բանայ, նոյն երկաթի լռութիւնը և ամայութիւնը իր սարսռալից թեւերը տարածելով պաշարած է զինքը։ Ո՞ւր են եղբայրները, քոյրերը. ա՛խ, ինչո՛ւ պիտի չկրնար ընել անոնց մէկ անուշակ համբոյրը կամ ժպիտը իր այս քայքայեալ վիճակին մէջ։ Ինչո՞ւ պիտի չկրնար ընել հօրը ներկայութիւնը, կամ, մանաւանդ, մօրը գութը այս կորսուած էակին կսկծալի տառապանքներուն մէջ։ Ո՛չ ոք պատասխանատու է, ինք ըրաւ։

Քրիստոս, որ գութի, գորովի աստուածային անձնաւորութիւնն է, Անառակին Առակը պատմելու ժամանակ, գոնէ իբրեւ մխիթարութիւն մը անոր համար, այնպէս ենթադրեց թէ տակաւին կ'ապրէր անոր ծերունի հայրիկը, երբ անիկա զգաստանալով որոշեց իր հայրենի տունը դառնալ՝ գոնէ իբրեւ ծառայ ընդունուելու համար հոն։ Անառակին սփոփանք մը հայթայթելու նպատակաւ, կամ մոլորեալ մարդկութեան վերջին ապաստանարան մը պատրաստելու նպատակաւ, Քրիստոս ա՛յնպէս ենթադրեց թէ Անառակին լքած ընտանիքին մէջ գոնէ դեռ ողջ կը մնար հայրիկը, դողդոջ ծերուկ մը, առկայծեալ կանթեղ մը երբեմնի լուսապայծառ ընտանիքին, որպէս զի երիթացած ձեռքերը տարածէ զղջացող զաւակը ընդունելու համար։ Ասով հայրութեան իրաւունքն ալ գերազանց դասեց. վերջին օրերուն գոնէ զգացուց հայրիկին թէ իրաւունքը ի՛ր կողմն էր միշտ, և հայրերը չեն սխալիր բնաւ, երբ իրենց զաւակներուն բարելաւութեան վրայ կը մտածեն, և միշտ զաւակներն են որ իրենց անպատեհ վարմունքով ի պուր կը վատնեն հայրիկին գութը, գորովը. չարաչար կը գործածեն այդ մաքուր սիրտին ընձեռած դիւրութիւնները։ Քրիստոս, իբրեւ Հայր մարդկութեան, պարտաւոր էր վեր հանել հայրութեան իրաւունքը, որուն ոտքին առջեւ էր որ ինկաւ դարձեալ զղջացող զաւակը ներում խնդրելու համար անորմէ զոր վշտացուց և տառապեցուց ա՛յնքան տարիներ։

Սակայն քանի՛ քանի Անառակներ որոնք ի դարձին հայրիկը ողջ տեսնելու վերջին մխիթարութիւնն անգամ չեն ունենար։ Մեռած կը գտնեն զայն իր տառապանքներուն բեռան տակ, աւաղելով, հառաչելով, արտասուելով մեռած կը գտնեն զայն, մեռած կը գտնեն իրենց որդեգորով մայրիկը, և ծերացած կը գտնեն իրենց քոյրերը, նիհարցած գօսացած՝ այդ երբեմնի ծաղկաւէտ պատուանդնը նա՛յն ընտանիքին, որոնք կը զուարթացնէին և հրապուրիչ կ'ընծայէին հայրենի տունը։ Եղբայրները իրենց եղբայրական սիրոյն բովանդակ ջերմութեամբ այրած, խանձած ցօղուններ դարձեր են։ Զատ ընտանիքներ կազմելով հանդերձ, իրենց նոր տուներուն մէջ տարած են իրենց անառակ եղբօր կորուստին կսկիծը։

Կրնաս այս դասն փորձութիւններուն չղթան երկարել ո՛րչափ որ ուզես, սիրելի ընթերցող, դասերը և նիւթերը քաղելով քու անձնական փորձառութեանդ հանքէն։

Քրիստոսի պատմած Անառակ Որդւոյն օրինակները բազմապատիկ են, և շատեր կան որոնք կ'աւաղեն այսպէս կորուստը ընտանիքին սա՛ կամ նա՛ անդամներուն, որոնք անհարկի պանդխտութեան մէջ օտարացած, կը մոռնան տուն ու երդիք, կին ու զաւակ, ծնողք ու ազգական, և չպատմուած կեանքի մը, անծանօթ կենցաղավարութեան մը, այլ ընդ այլոյ գրոյցներու ենթական կը դառնան, մաշեցնելով իրենք զիրենք հոն, և մաշեցնելով իրենցները հոս։ Ոմանք շահու նպատակաւ դուրս կ'ելնեն ու այլ ևս չեն վերադառնար, մոռնալով ամէն բան, ոմանք ամուսնական գժտութեամբ կ'օտարանան, ոմանք բախտ փնտռելու անտի մտածումով, և հետեւանքները մեծագոյն մասամբ քայքայում են միայն թէ՛ իրենց և թէ իրենց ետեւը մնացողներուն համար։

Ընկերային—բարոյական անսպառ խնդիրներ, որոնց մասին ո՛րքան գրիչներ բթացած են, ո՛րքան բանախօսութիւններ արտասանուած են, ո՛րքան քարոզներ հնչած են։ Բայց Անառակին տիպարը պիտի գտնուի միշտ, իբրեւ յաւէրժական վկայ մոլորամիտ մարդկութեան, որ չարաչար կը գործածէ իրեն տրուած ազատութիւնը, անձնիշխան կամքը զոր Աստուած շնորհեց համակերպելու համար, և զոր մարդ գործածեց յաճախ իր չար կիրքերուն յագուրդ տալու համար։

Ընտանեկան գժտութիւններու իբրեւ օրինակ և իբրեւ պատճառ ցոյց տուաւ մեզի Քրիստոս Անառակին Առակը։ Նմոյշ մըն է անիկա բոլոր ընտանեկան հակառակութիւններուն, որոնք յաճախ աննշան պատճառներէ ծագում կ'առնեն, այլ ծանր հետեւանքներ կ'ունենան երբեմնի խաղաղիկ և բարգաւաճ ընտանիքներու համար։ Երկար տարիներու համար համբարուած բարիքները, դիւրութիւնները կը փճանան քանի մը տարիներու անառակ կենցաղավարութեան հետեւանօք, և մինչ Անառակը օտարութեան մէջ կը քայքայուի, քայքայումը ո՛չ նուազ սաստիկ կ'ըլլայ լքեալ ընտանիքներու ծոցին մէջ։ Եթէ պայծառանան անգամ այս վերջինները, կրծող որդը անպակաս է միշտ. բացակային վիշտը կը տառապեցնէ միշտ։ Անմխիթար ծնողքներ գերեզման կ'իջնեն, ամէնօրեայ անձկութիւններու նշաւակ կ'ընէ մայրերը։ Քանի՛ քանի ամուսնացեալ երիտասարդներ ամենաչնչին պատճառներով կը սրտնեղին և կը լքանեն իրենց բոյները՝ մէյ մըն ալ չվերադառնալու երդումով։ Բայց չե՛ն խորհիր թէ ի՛նչ կ'ըլլայ արդիւնքը իրենց այդ ձեռնարկութեան կամ յանդգնութեան։ Ո՛չ թէ միայն իրենց անձերուն օգտակար չեն ըլլար այդպիսիները, այլ իրենց ձեւացուցած ընտանիքներուն ալ ապերջանկութեան պատճառ կ'ըլլան. կրկին չարիք, երկուքն ալ յոյժ վնասակար։ Իրենց ամուսինները լքանող և պանդխտացող գաւառացի անառակներ իրենք զիրենք արդարացնելու համար բառ մը ունին կա՛մ իրենց ամուսինին դէմ, կա՛մ իրենց զոքանչին դէմ, կամ իրենց աներոջ դէմ։ Սակայն ատոնք երբեք արդարացուցիչ բաներ չեն. իրենց կազմած ընտանիքին տէրերը իրենք են. կրօնքը, օրէնքը զանազան դիւրութիւններ տուած է իրենց իրաւունքը պաշտպանելու անհաւատարիմ կիներու, սադայէլ զոքանչներու և տկարամիտ աներներու դէմ։ Ուստի նկարագրի պակասութիւնն է որ զիրենք մղած է անառակութեան։ Զկրնալով բառնալ ընտանեկան գժտութեանց չարիքը օրէնքին և կրօնքին սահմաններուն մէջ, անխոստովանելի արարքներու անձնատուր կ'ըլլան, կամ իրենց երկարժամանակեայ լռութեան հետեւանօք պատճառ կ'ըլլան որ ուրիշներ այդպիսի արարքներու մէջ ենթադրեն զիրենք. թէեւ, ո՛վ գիտէ, շատ անմեղ կեանք մըն է որ կ'անցընեն թերեւս։ Կասկածը ինքնին կը ծնի սակայն, և պատասխանատուութիւնը կը ծանրանայ իրենց վրայ, թէեւ երբեմն յանցանքին սկզբնապատճառը իրենք ալ չըլլան։ Գութը, սէրը մեռած է այնպիսիներուն մէջ. իրենց ընտանեկան յարկէն յիշատակ մը չի՞ խօսիր իրենց ներսիդին. ծնողքին գութը, զաւակաց սէրը չա՞րժեր իրենց խղճին ձայնը և վերադարձներ չե՞ն ունենար դէպի այն յարկերը, որոնց բնական պահապաններն

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջը)

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ 2

ՔԱՍԻՄ

ՈՍԿԻՆԵՐՈՒ ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՅ

ՎԷՊ

ՑԵՂԱԿԱՆ-ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Ա.

Պարգեւեան, նամակին նկատմամբ զաւկին ցոյց տուած հետաքրքրութիւնը տեսնելով, ակնոցը քիթին անցուց ու հասցէին վրայ ակնարկ մը ուղղելէ ետք,

—Ճանչցած գիրս չէ, ըսաւ անտարբերութեամբ։

—Ես ալ անոր համար հետաքրքրուեցայ, յարեց Նուարդ. դողդոջ ձեռքով գրուածի երեւոյթ մը ունի և մանաւանդ որ հականեխական դեղերու բարկ հոտ մը կուգայ վրայէն։

—Ի՛նչ պճռտկան ես, Նուարդ, չեչտեց մայրը, չե՛ս թողուր որ հայրդ խեղճը գլուխը երկու գաւաթ օղի խմէ։

—Քանի՛ որ այնչափ կարեւորութիւն կուտաս, բաց տեսնենք ի՛նչ կայ մէջը, ըսաւ Պարգեւեան, ինք ալ չկրնալով հետաքրքրութիւնը զսպել։

Օրիորդը անմիջապէս պատռեց պահարանը և նամակին պարունակութիւնը կարդալէ առաջ՝ աչքը ստորագրութեան վրայ յառելով։

—Հրաչեայ Դանարաչ, գոչեց. այս անունով մէկը կը ճանչնա՞ս, հա՛յր։

Պարգեւեան վայրկեան մը մտածելէ ետք.

—Չեմ յիշեր, ըսաւ, կրնայ ըլլալ որ Եւրոպական ճամբորդութիւններուս մէջ հետը տեսնուած ըլլամ, բայց սա նամակը կարդայ տեսնենք ինչ կ'ուզէ։

Նուարդ հետեւեալ տողերը կարդաց նամակին մէջէն.

Պարոն,

Մէկ քանի օրերէ ի վեր ձեր սիրուն քաղաքը կը գտնուիմ, բայց դժբախտաբար այն աստիճան ծանր հիւանդութեան մը ենթարկուած եմ, որ տեղէս չեմ կրնար շարժիլ։ Այս ժամուս երբ քիչ մը զիս գտայ, որոշեցի թեթեւ կարգադրութիւն մը ընել անձնական գործերուս նկատմամբ, քանի որ այնչափ մօտ կը գտնուիմ մահուան։ Բժիշկները որոշած են երկու օր ետք, կէս օրէն երկու ժամ առաջ, գործողութիւն մը կատարել վրաս. թէեւ զիս կը վստահեցնեն թէ, վտանգաւոր հետեւանք մը չկրնար ունենալ, սակայն հիմակուընէ իսկ մեռնելու երկիւղը պատած է սիրտս, գիտնալով որ բժշկական գործողութեանց ենթարկուողներէ շատ քիչեր մինակ կրնան ազատիլ։ Ինչ ալ որ ըլլայ սակայն հետեւանքը, ստիպուած եմ համակերպելու։ Ո՛չ ոք կը ճանչնամ այս մեծահռչակ քաղաքին մէջ, զոր, աւա՜ղ, վայելելու բախտը չունեցայ. պանդոկապետէս խնդրեցի որ պատուաւոր ու վստահելի Հայու մը հասցէն տայ ինձ, ան ալ ձեր անունը տուաւ, ու ես համարձակութիւն առի գերեզմանիս մօտէն այս նամակը գրելու ձեզ, վստահ ըլլալով որ մահամերձի մը վերջին կամքը յարգելու բարեսրտութիւնը կ'ունենաք։ Պարո՛ն, շնորհ ըրէք երկու օր ետք, կէս օրէն վերջ ծառայ մը ղրկել ու հասկնալ թէ գործողութենէն ազատա՞ծ եմ թէ մեռած. եթէ մեռած ըլլամ, նամա՛կ մը պիտի գտնուի ձեռքի պայուսակիս մէջ, հաճեցէք վրան գրուած հասցէին ղրկել զայն։ Արժէքաւոր գոյքերս ուրիշներու ձեռք չանցնելու համար, հիմակուընէ զանոնք դրած եմ պայուսակիս մէջ ու կնքած, բանալին դրամապանակիս մէջ պիտի գտնուի, ու ձեր ղրկած մարդուն պիտի յանձնեն զայն պայուսակին հետ, որուն կղպանքը լիթուաւոր է և 184 թիւով կը բացուի։ Պայուսակիս մէջ գտնուածներն են հարիւր ոսկիի մօտ դրամ, աժէքաւոր ծախսերուս համար, մէկ քանի կտոր գոհարեղէն և պաճճաններու այլ և այլ մուրհակներ, որոնց մանրամասնութիւնը հաշուելու, գրելու կարողութիւն չունիմ այս պահուս։ Արդէն գրպանի տետրակս, որ նոյնպէս պայուսակիս մէջ է, ամէն բան կը յայտնէ մինչեւ անկողին ինկած օրս։ Հարիւր ոսկին յուղարկաւորութեանս յատկացուցէք, մնացած արժէքաւոր իրերէն մասնի մը հաճեցէք պահել ձեր քով իբր իմ յիշատակս, և պայուսակին պարունակութիւնը նամակին հետ ղրկեցէք իր հասցէին։ Կանխաւ ներողութիւն կը խնդրեմ տուած ձանձրութեանս համար։ Բաղձութիւնը չէ որ կը պակսի ինձ գործողութեան ենթարկուելու, սրտիս ցաւ եղածը այս քսանը հինգ տարեկան ծաղիկ հասակիս մէջ անտիրական մեռնիլն է։ Հիւանդանոց չի գացի հիւանդապահներու ու բժիշկներու քարսրտութեան ու քմահաճոյքին չենթարկուելու համար։ Բերա, Լիւքսէմպուրկի հիւրանոցը կը գտնուիմ, ուր գոհացուցիչ խնամք կը տանին ինձ. գործողութիւնն ալ հոս պիտի կատարուի...։ Մնաք բարով։

ՀՐԱՉԵԱՅ ԴԱՆԱՐԱՇ

Յուզումներու և տխրութեան հոսանքի մը մէջ աւարտեց Նուարդ այս սրտառուչ նամակը։ Տիկին Պարգեւեան, որ զաւկէն ո՛չ նուազ յուզուած էր,

—Առի՛ր անհամբերութեանդ պատիժը, ըսաւ կաթիլ մը արցունք սրբելով, հայրդ իրաւունք չունէ՞ր այս նամակը վաղուան յետաձգելու. հիմա ըսէ՛ տեսնեմ, աս գիշեր որերնի՞ս պիտի կրնանք քնանալ։

—Միւս կողմն ալ խորհէ՛ մա՛յր, պատասխանեց Նուարդ, ասկէ՛ աւելի ստիպողական ի՛նչ կրնայ ըլլալ։ Մահամերձ մը, որ անտէր անտիրական, յոյսը հօրս վրայ դրած, աչքերը մեզի յառած, մխիթարական չոր խօսք մը, ցամաք քաջալերութիւն մը կ'սպասէ։

—Աղէ՛կ, զաւակս, բայց հայրդ ա՛ն մարդը չէ, ա՛լ մինչեւ լոյս անհանգիստ՝ պիտի դառնայ ու դառնայ անկողնին մէջ։

—Եւ սակայն միւս անտէր երիտասարդն ալ մահուան անկողնին մէջ, մինչեւ լոյս մղձաւանջներու հետ պիտի մաքառի, ըսաւ Նուարդ, միշտ նամակը պաշտպանելով։

Պարգեւեան, որ ամէնէն աւելի յուզուած էր այս անակնկալ նամակին պարունակութենէն, առանց կարեւորութիւն ընծայելու կնոջն ու զաւկին վիճաբանութեան, սկսաւ ծանր ծանր խորհիլ։ Ո՛վ կրնար ըլլալ այս անծանօթ երիտասարդը որ վճռական վայրկենի մը մէջ իրեն կը դիմէր։

—Ի՛նչ պիտի ընենք հա՛յր, հարցուց օրիորդը, ասիկայ դրամով ողորմելու չի նմանիր, բուն առաքինութիւնը, բարեսրտութիւնը, հոս է. մարդասիրական ամենամեծ պարտականութիւնները ասոնք են որ կը փնտռուին մեզի պէս ունեւորներու վրայ. եթէ ոչ, հանել մէկ քանի ղրուշ տալը ի՛նչ նշանակութիւն կրնայ ունենալ մեզի համար։

—Ի՛նչ ընեմ, պատասխանեց Պարգեւեան մտահոգ չեչտով մը, գիշերուան աս ժամուն ի՛նչ կուգայ ձեռքէս. վաղը թող լուսնայ տեսնենք ի՛նչ պիտի ընենք։

—Ինչո՞ւ, դեռ ժամանակը կանուխ է....։

—Աղ բանը չեմ կրնար ընել, առարկեց Սիմոն, զաւակը ընդմիջելով, չէ՛ տեսնե՞ս յոգնած, դադրած վիճակի մէջ տեղէս չեմ կրնար շարժիլ։

—Աստուած աղ վարձքը չուզեր մեզմէ, յարեց տիկինը, արդէն հայրդ հիւանդկախ մարդ, գիշեր ատեն ելլայ հիւանդի մը քով երթա՞յ. չըտակը եթէ ինք երթար ես թող պիտի չտայի. տեսնանք աս հիմակուան մեր յուզումը քանի՞ պիտի նստի մեր վրայ։

Նուարդ հօրն ու մօրը միանգամայն ընդդիմութիւնը տեսնալով, ա՛լ չպնդեց ու Հրաչեայի նամակը կրկին ձեռք առնելով,

—Խե՛ղճը ո՛րչափ տառապանքով գրած է արդեօք այս տողերը, ըսաւ, տեսէ՛ք, ի՛նչ անկանոն տողեր, քանի՛ անգամ ընդհատած է արդեօք....։

—Ո՛րչափ որ սիրտ յուզելիք բաներ կայ, ըսէ՛ տեսնամ, Նուա՛րդ, չեչտեց մայրը բարկութեամբ, վերցուր տեսնեմ սա նամակը. ել հօրդ օղի մը տուր, դուն ալ դաշնակիդ գլուխը անցիր։

(Շարունակելի)

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՆՈՐ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄ ԲՈՐԹ ԱՐԹՈՒՐԻ ԴԷՄ

ՀՐԱՄԱՑԱՐԻՆ ՅՈՐԴՈՐԱԿԱՆԸ

ԹՇՆԱՄԻ ՈՒԺԵՐՈՒՆ ԴԻՐՔԸ

(Վերջին թղթաբերով եւրոպական թերթերէն)

Անդրմանչուրիական երկաթուղիին փոքրիկ մէկ կայարանէն, Լիաօեանկէ, Մուքտէնի մօտ, կը հեռագրուի թէ Մարտ 1ին վճռական մեծ ճակատամարտ մը կը մղուէր Բորթ Արթուրի պարիսպներուն տակ։

Բեթերսպուրկէ այս առթիւ հետեւեալ հեռագիրը հրատարակուած է Բարիզի թերթերուն մէջ.—

ԲԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ, 29 Փետր.—Լիաօեանկէ լուր կը հասնի այս պահուս թէ Ճարոնական Նաւախումբը հրաման ընդունած է ընդհանուր յարձակում մը մղել Բորթ Արթուրի դէմ, և ի՛նչ որ ալ ըլլայ, անպատճառ Մարտ 1ին (վաղը) ճարոնական զօրք հանել ցամաքը։

Այսօր վաղը պիտի իմանանք թէ ճակատամարտը տեղի ունեցա՞ւ թէ ոչ. բայց, ամէն պարագայի մէջ, Բորթ Արթուրի բերդերուն հրամատար զօր. Սթէօսէլի մէկ ազդու հրամանագիրը կը ցուցնէ թէ Ռուսք մեծամեծ դէպքերու կը սպասեն։ Ահա այդ հրամանագրին պատճէնը.—

ԲՈՐԹ ԱՐԹՈՒՐ, 28 Փետր.— Զօրավար Սթէօսէլ երէկի թուով հրամանագիր մը հրատարակեց, որով կը յիշեցնէ բերդաքաղաքին և անոր ամրացեալ շրջանակին պաշտպաններուն, ինչպէս նաև ժողովուրդին, թէ Ճարոնցիներուն կողմէ Բորթ Արթուրի գրաւումը պիտի վնասէ ազգային արժանապատուութեան։ Զօրավարը կը յարէ թէ Բորթ Արթուրի դէմ Ճարոնցիներուն յարձակումները, և բերդաքաղաքին ու զանազան ծովածոցներուն ռմբակոծումը առիթ կուտան ենթադրելու թէ թշնամին մտադիր է ցամաք ելնել թերակղզիին մէջ, բերդերուն տիրել, և, անյաջողութեան պարագային, քաշուիլ երկաթուղին քանդելէ վերջ։

Ճարոնցիք կը խաբուին, կ'ըսէ յետոյ զօրավար Սթէօսէլ։ Դալով մեր զօրքերուն, անոնք գիտեն, և նոյնը կ'իմացնեմ ես ժողովուրդին, թէ մենք տեղի պիտի չտանք։ Պէտք է որ կռուինք ցկեանս չունինք, որովհետեւ ես՝ հրամատարս՝ երբեք հրաման պիտի չտամ տեղի տալու։ Այս խրողութեան վրայ կը հրաւիրեմ ուշադրութիւնը նոյն իսկ անոնց որոնք նուազ քաջասիրտ են, որպէս զի ամէն մարդ համոզուի թէ հարկ անհրաժեշտ է մահացու կռիւը մղել մինչեւ վերջը։ Անոնք որ առանց կռուելու կը փախչին ասով իրենց օձիքը ազատած չեն ըլլար, փախչելու ճար չկայ։ Երեք կողմը ծով է, մէկ կողմն ալ թշնամին է, ուստի կը մնայ կռուիլ։

*** Ուրիշ հեռագիր մը նոր մանրամասնութիւններ կուտայ Բորթ Արթուրի մէջ անցած դարձածներուն վրայ։ Հետեւեալն է.—

ԲՈՐԹ ԱՐԹՈՒՐ, Փետր. 29.—Հակառակ երէկ գիշերուան փոթորիկին, գրոյց կը շրջի թէ հորիզոնին վրայ տեսնուած են ճարոնական մարտանաւերուն կրակները։

Բորթ Արթուրի վերաբերեալ բոլոր միւս հեռագիրները անցեալ չաբաթուան կռիւներուն վրայ նոր մանրամասնութիւններ կուտան։

ՆՈՐ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՔ

Մ. Բիէռ Ժիֆառ, Մաթէնի համակրելի թղթակիցը, հետեւեալ ընդծովեայ հեռագիրը կը ղրկէ, որուն տակ ստորագրած է նաև Խարպինի զինուորական հաղորդակցութեանց հրամատար զօր. Վօլքով։ (Որովհետեւ օտար թերթերուն թղթակիցներուն հեռագիրները չեն կրնար ղրկուիլ առանց զինուորական իշխանութեանց քննութեան բովէն անցնելու)։

ԽԱՐՊԻՆ, 29 Փետր.— Անշուշտ ընդունած ըլլալու էք Փետր. 24, 25 և 29ի երեք օրերուն պատմութիւնները Բորթ Արթուրի յարձակումներուն վրայ. պէտք է գիտնալ թէ Ճարոնցիք բոլորովին անյաջողութեան մատնուեցան երեք օրուան մէջ և պարտաւորուեցան ետ քաշուիլ։ Բորթ Արթուրի կրած վնասները բացարձակապէս ոչինչ են։ Միմիայն մէ՛կ վիրաւոր կայ բերդի մը մէջ։

Փետր. 24 թուակիր Տալնիէ նամակ մը հասաւ հոս, և կ'ըսէ թէ 24ին, առաւօտեան ժամը 7ին հեռաձայնով իմացուեցաւ Տալնիի մէջ թէ Ճարոնցիք գիշերը փորձ ըրած են ցամաք ելնել Բիժօն ծովածոցին մէջ, բայց ետ մղուեցան։

Առաւօտեան ժամը 3ին բուռն թնդանօթաձգութիւն մը լսուեցաւ Տալնիի մէջ։ Ռմբակոծումը ա՛յնքան սաստիկ էր որ բոլոր տուներուն ապակիները կը դղրդէին, մանաւանդ երբ Բորթ Արթուրի բերդերուն խոշոր թնդանօթները կրակ կ'ընէին։

Բորթ Արթուրի վերեւ երկինքը կը լուսաւորուէր և ճշմարիտ փայլակներ կ'ակօսէին զայն։ Պայթումները տեւեցին մինչեւ առաւօտեան ժամ 5, յետոյ խորին լռութիւն մը եղաւ որ շարունակեց 45 վայրկեան։ Թնդանօթաձգութեան շառաչիւնը վերջը նորէն սկսաւ աւելի բուռն կերպով։

Տալնի երբեք ռումբի հարուածներու ենթարկուած չէ։

Բորթ Արթուրէն կը հեռաձայնուի թէ յանկարծական յարձակումներու վախերը կը կրկնուին գրեթէ գիշերուան և ցերեկուան մէն մի ժամուն, այլ թէ ամէն օր և ամէն գիշեր Ճարոնցիք նոր դաս մը կ'առնեն, և թէ մինչեւ հիմա ոչինչ արդիւնքներու համար շատ վառօդ վատնեցին։ «ԲԻԷՌ ԺԻՖԱՌ»
«Քօնբրօյլէ անցած, ԶՕՐԱՎԱՐ ՎՕԼՔՕՖ»

*** Միւս կողմէ քանի մը ֆրանսական հեռագիրներ թուանշաններ և տեղեկութիւններ կուտան այն կորուստներուն վրայ, զորս Ճարոնցիք ունեցեր են Փետր. 24, 25 և 26ին։ Այսպէս կը հեռագրուի Բեթերսպուրկ Բորթ Արթուրէն.—

ԲՈՐԹ ԱՐԹՈՒՐ, 29 Փետր.—Ստոյգ կերպով կը գիտցուի հիմա թէ ճարոնական թորփիլանաւ մը պայթեցաւ Փետր. 25ի գիշերը, և թէ ուրիշ մըն ալ ընկղմեցաւ։ Ալիքները այս վերջինին մարմինը ծովեզերքին վրայ քշեցին։

Փետր. 26ի կռիւին մասնակցող թշնամի մարտանաւերը կը պարունակէին վեց խոշոր զրահաւոր, վեց զրահապատ յածանաւ, չորս յածանաւ, երկու լրատար և թորփիլանաւեր։ Առանձին խումբեր կազմած էին, բայց գրեթէ միեւնոյն ժամանակ յարձակեցան ռուս յածանաւերուն, նաւահանգիստներուն և երկու ռուս թորփիլանաւերու վրայ։

Ռուսներուն կորուստներն են երկու վիրաւոր։

*** Թիէնձինի մէկ թերթը կ'ըսէ թէ հակառակ Ճարոնցիներուն կողմէ իրենց կորուստները ծածկելու համար ձեռք առնուած միջոցներուն, ստուգապէս կը գիտցուի թէ Nachina զրահաւորը, և Օսամա ու Թօքիվա յածանաւերը վնասուած են և Նակազաքիի նաւարանը քաշուեր են։

Նոյն թերթը կ'ըսէ թէ 60000 Ճարոնցիք համախմբուած են Կէնսանի մէջ և մտադիր են Մանչուրիա մտնել։ Չինական զօրքերուն դէպ ի սահմանագլուխ մեկնումը յետաձգուեցաւ Մարտ 5ի։

ԼԻԱՕ ԵԱՆԿ, 29 Փետր.—Մուքտէնի արեւմտեան կողմը, Կուպանցայի և Սինմինքինկի շրջանակին մէջ, չինական զօրաց համախմբութեան նպատակը շատ կասկածելի է։ Ամէն օր զօրք կ'աւելնայ չինական պահականոցներու մէջ, ինչպէս նաև ռազմամթերք։ Ժողովուրդին բռնած դիրքը ամէն կողմ վստահութիւն չի ներշնչեր։ Շատ տեղեր չինացի բնակիչները կը մերժեն ծախել իրենց ապրանքները։

ԲԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ, 29 Փետր.— Չինաստանի Վարչապետ իշխան Չինկ խնդրեց Բեքինի Ճարոնի դեսպանէն որ հարկ եղած միջոցները ձեռք առնուին Ճարոնի մէջ Մանչուրիոյ ժողովուրդը Ռուսներուն դէմ չգրգռելու համար։ Վարչապետը խնդրեց որ այս առթիւ չափ մը դրուի Թօքիոյի մէջ եղած հրատարակութիւններուն։

ՔՕՐԷԱՅԻ ՄԷՋ

Զինուորական գործողութիւնները կ'երեւին թէ պիտի փութացուին Քօրէայի մէջ։ Թէեւ կարեւոր հանդիպումի մը համար այժմէն թուական որոշել անկարելի է, բայց կ'երեւի թէ դէպքերը պիտի չուշանան։ Յառաջապահական կռիւներ կը պատմուին արդէն թէ՛ Եալուի սահմանագլխին վրայ, և թէ աւելի հարաւ, Բիէնկ-Եանկի դուռներուն մօտ, ուր հաստատուած են Ճարոնցիք։ Ձիաւոր խազախներու կատարած մանր մունր կռիւներուն նպատակն է ճամբայ պատրաստել հետեւակազօրքերուն, որ Վիժուի ճամբով Բիէնկ-Եանկի վրայ կը քալէ այս միջոցին։ Այս շարժումներուն վրայ հետեւեալ հեռագիրը ընդունուած է.—

ԼԻԱՕԵԱՆԿ, Փետր. 29.—Ռուս զօրավար Միխթչէնքօ իր ձիաւոր խազախներու ջոկատով Քազանիա հասաւ։ Այսօր կը սպասուի Իխէօեան։ Մարդիկը և ձիերը առողջական լաւ վիճակի մէջ են։ Պարենաւորումը ապահովուած է։ Զօրքերը քաջութեամբ լեցուած են։ Ռուսներու անցած տեղերուն Քօրէացի պաշտօնատարները կը փախչին և Ճարոնցիներուն կ'իմացնեն իրենց թշնամիներուն ժամանումը։ Խազախները տիրացան Քօրէայի հիւսիսային հեռագրական գծին։ Լինէվիչ զօրավարին կողմէ ղրկուած հետեւակազօրաց գունդ մը ճամբայ ելաւ Խազախներու ջոկատին միանալու համար։

Ճարոնական սպայակոյտի հրամատար Թօկաթացուզիրօ և անոր հետ Վիժուի մէջ գերի բռնուած հինգ ճարոնցի ոստիկան զինուորներ Լիաօեանկ բերուեցան։

Ձիւնաբեր փոթորիկներ և ցուրտը սաստիկ են հոս։ Խիստ թանձր ձիւն կայ։

Երկաթուղիին վրայ կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ. Զօրքերը անընդհատ կը հասնին։ Զինուորներուն առողջութիւնը և մտաւոր վիճակը ընտիր են։

ԽԱՐՊԻՆ, 29 Փետր.—Կը ծանուցուի թէ Խազախներու զօրագունդ մը ճարոնական ձիաւոր զօրագունդի մը հետ բախում ունեցաւ Քօրէայի հիւսիսային կողմը։ Ռուսք ի փախուստ դարձուցին թշնամին և տիրեցին հարիւր ձիու։ «ԲԻԷՌ ԺԻՖԱՌ»

ԲԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ, Փետր 28.— Բեթերսպուրկի զինուորական շրջանակներու մէջ կը սպասուի որ ցամաքի վրայ մղուելիք առաջին ճակատամարտը տեղի ունենայ Բիէնկ-Եանկի մօտերը։

Ճարոնական զօրքերը Սէուլէն մեկնեցան Բեքինի ճամբով։ Յառաջապահներուն կեդրոնն է քսան քիլոմէթր հեռի Բիէնկ-Եանկի հարաւային կողմէն։

Ճարոնական զօրաց մեծագոյն մասը Սէուլի մէջ համախմբուած է, իսկ պահեստները բանակ դրած են Կէնսանի, Ջէմուլբոյի և Ֆուզանի մէջ։

Ռուս ձիաւոր յառաջապահներուն գլուխը կը գտնուի 18 քիլոմէթր միայն հեռի Բիէնկ-Եանկի հիւսիսային արեւմուտքէն։ Հեծելազօրաց մնացեալ մասը համախմբուած է Սուք-Թէթունի մէջ։ Իսկ հետեւակ զօրաց յառաջապահները կը պաշտպանեն Եալուի երկու եզերքները գետաբերանին մօտ։

Խազախներու ջոկատ մը արագահարուած թնթանօթներով Ուսուրի գաւառին հարաւային կողմը ղրկուեցաւ ճարոնական զօրաց ցամաք հանումը արգիլելու համար։ Այս ջոկատին յառաջապահները արդէն իսկ հասած են թշնամիին ցամաք ելնելու տեղին 96 քիլոմէթր մօտ, բուն ռուսական սահմանագլխէն 400 քիլոմէթր հեռի։ Այս միջոցիս կը յառաջանան Ճարոնի Ծովուն արեւելեան եզերքին երկայնքէն։

Հետեւակ յառաջապահներուն առաջին մասը հասած է Թանչիէն, 140 քիլոմէթր հեռի այն կէտէն ուր համախմբուած է ռուսական հեծելազօրքը։

ԻՆՔԷՕՒ, Փետր. 29. — 35,000 Ռուսք այս պահուս համախմբուած են Եալուի չինական եզերքին վրայ։ 4000 ձիաւոր հետեւակազօրք խոշոր թնդանօթներով կը գրաւեն լեռներուն կիրճերը 35 մղոն հեռի Վիժուի հարաւակողմէն։

Չինացիք ձայն հանել տուած են թէ Ճարոնցիք Ռուսները Եումչէնկ քշած են, Եօնկամբոյի արեւելեան կողմը (Քօրէա)։

Քանի մը հազար Ռուս միայն կայ Նիուչուանկի մէջ։

ՉԻՖՈՒ, 28 Փետր.—Երեք ճարոնական յածանաւեր երէկ տեսնուեցան Չիֆուի բացերը, որոնք դէպ ի հարաւ կ'երթային։ Բորթ Արթուրի առջեւ ընկղմած ճարոնական փոխադրանաւերուն ողջ մնացած նաւաստիները Շանկայի ճամբով նորէն Ճարոն կը մեկնին։ Վերջին նոր տեսակցութեան մը միջոցին յայտարարեցին թէ Ճարոնցիք ամէն միջոցներով պիտի աշխատին Բորթ Արթուրը պաշարել։

Անգլիական Էլsoruso չոգենաւը այսօր հոս հասաւ։ Նաւաստիները կը պատմեն թէ Էտտայ կղզիներուն բացը նշմարեցին ճարոնական յածանաւ մը, որ փոխադրանաւի մը ուղեկցութեամբ դէպ ի հիւսիս կ'երթար։

Յածանաւը նշաններ ըրաւ անգլիական շոգենաւին, բայց իմանալով որ արգիլուած ապրանք չէր պարունակեր, թոյլ տուաւ անոր շարունակել իր ճամբան։

ՎԱՅՀԱՅՎԱՅ, 29 Փետր.— Ճարոնական Նաւատորմիղը այս առտու տեսնուեցաւ Շանթունկի ծովեզերքին բացերը։

ՊԵՐԼԻՆ, 28 Փետր.— Քօրէնհակէ կը հեռագրուի թէ ի մօտոյ հեռագրական նոր գիծ մը պիտի բացուի որ Եւրոպական հաղորդակցութեան մէջ պիտի դնէ Ծ. Արեւելքի հետ։

Հիւսիսի Հեռագրական Ընկերութիւնը երկար ժամանակէ ի վեր մտադիր էր Վլատիվոսթոքի գծին զուգահեռական գիծ մը հաստատել և Եւրոպան Ճարոնի հետ կապել։ Շահագործումը պիտի սկսէր յառաջիկայ ամառ, բայց Ռուսեւճարոնական պատերազմին յայտարարութիւնը և ասոր իբրեւ հետեւանք Վլատիվոսթոքի գծին խզումը պատճառ տուին փութացնելու գետեղման աշխատութիւնները։

Նոր գիծը Շանկայ կը հասնի Իրքուցքի, Քեախթայի և Բեքինի ճամբով, Շանկայէն ալ ընդծովեայ պարանով մը կապուած է Նակազաքիի։ Վլատիվոսթոքի գիծը Մանչուրիայէ կ'անցնի, բայց այս գիծը Մանչուրիոյ հետ առնչութիւն չունի և հետեւաբար պատերազմի միջոցին խզուելու վտանգին ենթարկուած չէ։

Հեռագիրները շատ աւելի արագութեամբ ալ փոխանցելու առաւելութիւնը ունի։ Վլատիվոսթոքի ճամբով Ծ. Արեւելքի ծովեզերքներէն եկած հեռագիր մը Քօրէնհակ կը հասնի երկու ժամէն։ Նոր գիծով պիտի հասնի 35 վայրկենէն։

ՌՈՒՍԻԱ

ՌՈՒՍ ԱԶՆՈՒԱԿԱՆՆԵՐԸ

ՈՒՂԵՐՁ ԱՌ ՑԱՐՆ

ՄՈՍԿՈՒԱ, 29 Փետր.— Երէկ Մոսկուայի մէջ Ռուս ազնուականութեան գլխաւոր անդամները և կառավարական բարձրաստիճան պաշտօնատարները մեծ գումարում մը ունեցան, խորհրդակցելու համար թէ ո՞րն է լաւագոյն միջոցը օգնութիւն ընելու ռուս զօրքերուն, որոնք կրնան վիրաւորուիլ Ծ. Արեւելեան գործողութեանց միջոցին։

Խորհրդակցութենէ վերջ, ներկայ անձնաւորութիւնները հաւատարմական հեռագիր մը ուղղեցին Ցարին.

Ցարը անմիջապէս պատասխանեց թէ սրտին խորերէն երախտապարտ է այն վեհ մտածումին համար, որով ներշնչուած է իրենց հաւատարմական ուղերձը, և Իր անձին համար յայտնուած զգացումներէն շնորհակալ է։ Ն. Վեհափառութիւն կը յարէ.—

«Այս հեռագրին մէջ նոր ապացոյց մը կը տեսնեմ Ռուս Ազնուականութեան յօժարութեան, որով կը փափաքի ծառայել իր կայսեր, ինչպէս ծառայած է ասկէ առաջ, և Ռուսիոյ զաւակներուն հետ միասին աշխատիլ մեր սիրեցեալ հայրենիքին բարւոյն համար։

ՊԱՅՔԱԼ ԼԻՃԸ

ԲԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ, 29 Փետր. — Այս առաւօտ նորաշէն երկաթեայ ճամբան բացուեցաւ Պայքալ լճին հարաւային արեւելեան եզերքին վրայ Թանհոյի և Միզովաեայի միջեւ։ Բալխիրով կամ Նեղ երկաթուղիով լճին անցքը այսպէս 75 վերստէն իջաւ 25ի։ Մինչեւ լճին ծայրը գծին շարունակութիւնը եռանդով առաջ կը տարուի, և կը յուսացուի թէ պիտի աւարտի մինչեւ Ապրիլ 1։ Հիմա ամէն օր Պայքալէն կրնան անցնիլ 5-6,000 հոգի։ Ռուսիա աշխարհի պատմութեան մէջ անօրինակ ճիգ մը կ'ընէ այն կատարեալ կանոնաւորութեամբ, որով շարժման մէջ կը դնէ և ուզուած նպատակին կը հասցնէ մեծաքանակ զինուոր, ռազմամթերք և ուտելիք։ Սիպերիոյ մէջ զօրահանութիւնը խանդավառութեամբ կը կատարուի։

ԵՈՔՈՀԱՄԱ, Փետր. 29.— Ճարոնցի պետական մարդ մը տեսակցութեան մը միջոցին յայտարարեց թէ Ճարոն գիտէ թէ ի՛նչ դժուարութիւններ կան իր ստանձնած գործը ի գլուխ հանելու համար, և կը խոստովանի թէ իր երկիրը վերջ ի վերջոյ թշնամիին թուական առաւելութեան պիտի չկրնայ տոկալ։ Բայց, ըսաւ, Ճարոնցիք պատրաստ են իբրեւ հին պատերազմական ազգ մը ընդունիլ իրենց բախտը։ Կը յուսան թէ պիտի կրնան առանց մեծ դժուարութեան մէկ միլիոն մարդիկ զինել, և կը կարծեն թէ Ռուսիա իրենց նկատմամբ պիտի չկրնայ ընել այնպէս ինչպէս Անգլիա ըրաւ Հարաւային Ափրիկէի մէջ։ Ճարոն, ըսաւ վերջացնելով, երբեք միտքէն չէ անցուցած Անգլիոյ հետ համախորհուրդ գործել Թիպէթի մէջ։

ԹՕՔԻՕ, Փետր. 29. — Տովակալ Թօկօ կը տեղեկագրէ թէ Բորթ Արթուրի մուտքը գոցելու համար կամաւորներու իր ըրած հրաւէրին մինչեւ ցարդ պատասխանած են երկու հազարէ աւելի ճարոնցի սպայ և զինուոր, որոնք պատրաստութիւն կը յայտնեն ամէն վտանգ աչք առնել և ընտրուիլ նոյն գործողութիւնը ի գլուխ հանելու համար։ Շատերը մինչեւ իսկ իրենց արիւնով գրած են իրենց խնդրագիրները։

*** Ցարին մասնաւոր հրամանաւ ռուս իշխանութիւնք անմիջապէս ազատ արձակեցին երկու անգլիական շոգենաւերը, որոնք ռուսական մարտանաւերուն կողմէ գրաւուած էին։

*** Թնդանօթներու և ռազմամթերքի մեծաքանակ առաքումներ եղան դարձեալ դէպ ի Ծ. Արեւելք։ Բոլոր Օրթոտոքս և Կաթոլիկ եկեղեցիները լեցուած են զինուորներով, որոնք Պատերազմի վայրը մեկնելէ առաջ իրենց կրօնական պարտաւորութիւնները կը կատարեն ամէն օր։

*** Տակաւին ոև է ռուս Մեծ Դուքս մը արտօնուած չէ Պատերազմին վայրը մեկնիլ։

*** Պայքալ լճին վրայ այս միջոցիս ցուրտը սոսկալի է, որուն կ'ընկերանան ձիւնաբեր փոթորիկներ։ Լիճը 600 մղոն լայնութիւն ունի, և հիւսիսէն միշտ սաստիկ հովեր կը փչեն։ Առ նուազն 36 ժամ պէտք է որ զօրքերը այդ լիճէն անցնին։ Մոսկուայէն Իրքուցք 4000 մղոն է հեռաւորութիւնը բեռնակառքերով, ամէն կողմով գոցուած՝ ցուրտին համար։ Վակոններուն կողերուն վրայ թաղիք անցուած է ցուրտին անթափանց ընելու համար։ Բայց Սիպերիական ձմեռը անսովոր խստութիւն մը ունի, այս տարի մանաւանդ։ Իւրաքանչիւր վակոնի մէջ, որ շատ պզտիկ է, 30 հոգի ամփոփուած են։ Պայքալ լիճէն ոտքով անցնելէ վերջ, կենդանիներու յատուկ կառքերու մէջ կը փոխադրուին զինուորները նոյն լիճէն անդին։ Զինուորները Մոսկուայէն կը մեկնին ուղղակի եւ մէկ շաբաթէն Իրքուցք կը հասնին, իսկ բեռնակառքերը մէկ ամիսէն։ Բայց հիմա զինուորները 14 օրէն միայն կրնան Իրքուցք հասնիլ ռազմամթերքներուն առատութեան պատճառաւ։ Բայց Իրքուցք բուն ճամբուն երկու երրորդն է միայն, մղոնի հաշուով, և եթէ բուն կեդրոնը Խարպին համարուի, Պայքալ լիճէն անդին կայ դեռ 1400 մղոն, այսինքն վեց օրուան ճամբայ։ Այս զանազան հաշիւները ընելով, կ'ենթադրեն Բեթերսպուրկէն թէ Ռուսիա բուն գործողութիւնները պիտի սկսի առաւելապէս յունիսին։ Պայքալ լիճը դեկտ.ին կը սառի, մայիսի կիսուն միայն կը սկսի հալիլ։ Շիլքա, Ամուր և Սունկարի գետերը սովորաբար դեռ հազիւ մէկ քանի շաբաթէն կրնան տրամադրելի ըլլալ փոխադրութեանց համար, և Սունկարի մասնաւորապէս ապրիլին սկիզբները կը հալի։ Մինչեւ այն ատեն երկաթուղին պիտի փոխադրէ առաւելապէս ռազմամթերք և ուտելիք պահակազօրաց համար, որոնք թուով 100000 հոգի են, եւ պաշտօն ունին մասնաւորապէս պաշտպանելու սահմանագլխի 1200 մղոն երկաթուղին որ կ'անցնի Չինական հողին վրայէն։

*** Ցարը Զատկական տօնը Մոսկուայի մէջ պիտի անցընէ նախորդ տարիներու սովորութեան համաձայն, բայց սովորականէն աւելի կանուխ պիտի երթայ, Աւագ Շաբաթը ամբողջ հոն անցընելու, և այդ առթիւ մեծամեծ աղօթքներ պիտի կարգացուին ռուսական զինուց յաջողութեան համար։ Ռուսական Զատիկը այս տարի Ապրիլ 10ին (Ն. Տ.) կ'իյնայ, և կ'ըսուի թէ Մարտ 29ին (Ն. Տ.) Ցարը Մոսկուա պիտի ըլլայ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԹԱՐԳՄԱՆԵԱԼ Ի ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԲԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ, 3 Մարտ. — Զօր. Բֆլուկ Մարտ 2 թուով կը հեռագրէ.— Մինչեւ Բիէնկ-Եանկ յառաջացող մեր պահակախումբերու տեղեկագրերուն նայելով, թշնամին չէն հանդիպած ո՛չ այդ ճամբուն և ոչ ալ Կէնսանի ճամբուն վրայ։ Բիէնկ-Եանկ քաղաքը գրաւուած է 6000 Ճարոնցի զօրքերէ, որոնց 200ը ձիաւոր։ Հոս հասած տեղեկութեանց նայելով, Ճարոնցիք ծովու ճամբով Ֆուզանէ Չինանֆօ զօրք կը տանին, ուրկից զօրքերը Բիէնկ-Եանկ կը ղրկուին։ Բիէնկ-Եանկ գտնուող 1000 կամ 2000 Քօրէացի զօրքերը Սէուլ ղրկուեցան։ Մեր պահակախումբերը որոնք Փետր. 28ին առաջացած էին Բիէնկ-Եանկի 12 վերստ մնացած, կ'ըսեն թէ Ճարոնցիք քաղաքը ամրացուցած են։

—Վլատիվոսթոքէ կը տեղեկագրուի թէ Քօրէայէ հասած տեղեկութեանց նայելով, 2500 Ճարոնցիներու գունդ մը, առանց թնդանօթի, Փետր. 29ին ցամաք ելած է Պանիճին և կը քալէ Մանգէրչանի վրայ։

ԲԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ.—Այսօրուան թուով Վլատիվոսթոքէ առնուած լուրեր կ'ըսեն թէ 2400 Ճարոնցիք ցամաք ելած են Բլաքսինի ծոցին մէջ, և Մանկ-Սանի վրայ կը քալեն։

ՍԷՈՒԼ.—Ռէօյթէրի հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Քօրէայի կառավարութիւնը Ճարոնի թողեր է Սէուլի և Բիէնկ-Եանկի միջեւ գտնուած հեռաձայնի գիծը։ Ռուսք ձերբակալեցին Անճուի դիր-կառավարիչը, և ստիպեցին Քօրէացիները՝ բրինձ, չոր խոտ և վառելիք հայթայթել իրենց։ Փութով ամրութիւններ և պատնէշներ կը կանգնեն Անդունկի մէջ (Եալու գետին բերանը), Ճարոնցիներուն դէպի Եալու յառաջխաղացումը արգիլելու համար։

ԼՈՆՏՈՆ.— Բորթ Արթուրէ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ երէկուընէ ի վեր ճարոնական Նաւատորմը Բորթ Արթուրի ջուրերէն մեկնած է։

—Սէուլէ քաշուած հեռագրեր կ'ըսեն թէ յառաջապահներու ընդհարումները կը շարունակեն Քօրէայի հիւսիսային կողմը։

ԲԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Խարպինէ եկած լուրերը կ'ըսեն թէ Մանչուրիոյ մէջ խիստ սաստիկ ցուրտ կը տիրէ, և ձիւնի փոթորիկները շատ կը դժուարացնեն զօրաց փոխադրութիւնը։

ԼՈՆՏՈՆ.—Էտուարտ Թագաւոր անհանգիստ է թեթեւ պաղառութեան մը հետեւանքով։

ԲԱՐԻԶ.— Վճռաբեկ Ատենի Եղեռնադատ ճիւղը սկսաւ քննել Տրէյֆիւսի դատին վերաքննութեան խնդիրը։ Մ. Պուայէի տեղեկագիրը նախ յիշեց դատական նախարարին նամակը, ուր մատնանշուած են երկու իրողութիւններ, որոնք եթէ ճիշդ ըլլային, կրնային անմեղ հանել Տրէյֆիւսը։ Յետոյ ի վեր հանեց վերջին քննութիւնը պատերազմական նախարարին որ հաստատած էր թէ Ռէնի դատաւորներուն չհաղորդուեցան քանի մը թուղթեր, որոնց մէկը կ'ապացուցանէր թէ Տրէյֆիւս չէր կրնար ըլլալ «այս անգամ Տ...ը» խօսքերով նշանակուած անձը։ Մ. Պուայէ, իբրեւ եզրակացութիւն, խնդրեց Եղեռնադատ Ատենէն քննութիւն մը հրամայել, նոյն իսկ արդարութեան օգտին համար։ Ապա ընդհ. դատախազ Մ. Պոտուէն, ըսաւ որ քննած է Տրէյֆիւսի թղթածրարը, և տեսած է որ անիկա խորհրդաւոր թուղթերով կազմուած է։ Մ. Պոտուէն, տեղեկաբեր Մ. Պուայէի պէս, խնդրեց որ քննութիւն կատարուի, բայց նախ յայտնեց գործը և ասիկա ճշմարիտ պաշտպանողական մը եղաւ ի նպաստ Տրէյֆիւսի։ Շարունակութիւնը տեղի պիտի ունենայ վաղը։

ՎԻԷՆՆԱ.— Ինչպէս քանի մը անգամ ալ հաստատուեցաւ, կատարելապէս անհիմն է լրագրաց այն լուրը թէ Աւստրիա-Հունգարիա զինուորական պատրաստութիւններ կը տեսնէ։

ԲԷՐՆ.— Երեսփ. Ժողովին մէջ Վարչապետ Մ. Դիւսա վերջին կոչ մը ուղղեց ընդդիմադիրներուն, որ դադրին պարապ ընդդիմութիւն մը ընելէ։ Մատնանիշ ըրաւ այն ծանր վտանգը, որուն ենթարկուած են ազգն ու Պետութիւնը։ Վերջացուց ըսելով որ մաճառ ազգը պէտք է ապրի, որովհետեւ ապրիլ կ'ուզէ և պիտի ապրի։ Հարկ է ուրեմն ջախջախել ամէն ինչ որ ճամբան կը փակէ։ Ճառը մեծ ազդեցութիւն գործեց։ Մեծամասնութիւնը բուռն ծափերով ընդունեց, իսկ ընդդիմադիրները մխոր յարուցին։

ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ ՇԱՐԱԿԱՆ

Այսօր հրապարակ կ'ելնէ Հայ. Ս. Եկեղեցւոյ Շարականներու աշխարհաբար թարգմանութիւնը, որուն այնչափ կարօտով կը սպասէր հանրութիւնը, անոր առաջին մասին այնչափ յաջող թարգմանութիւնը կարդալէ ետք։

Թարգմանիչը թէ՛ գրաբարի և թէ աշխարհաբարի մէջ ունեցած ձեռնհասութեամբը հանրածանօթ ուսուցիչ և թերթիս աւագ խմբագիր Երուանդ էֆ. Տէր Անդրէասեանն է, որուն կարողութեանը մասին գովեստ հիւսել աւելորդ է։

Հմուտ թարգմանիչը որ լեզուներու չափ ալ քաջատեղեակ է նաեւ կրօնական խնդիրներու և ուղն ու ծուծը հանած է Ս. Գիրքին և սրբազան մատենաներուն, անվիճելի ձեռնհասութեամբ մը Գրաբարէ Աշխարհաբարի վերածած է Շարականներու գոհար շարքը, գրաբարին հետ դէմ դէմի դնելով աշխարհաբար թարգմանութիւնը.—Բուն Բարեկենդանի կանոնը, Աղուհացի ամբողջ կանոնները, Աւագ Շաբաթու Շարականները ամբողջութեամբ, Արեւագալի երգերը, Նայեաց Սիրովը, Ի Բէն Հայցեմքը, Հոգեգալստեան կանոնը, ևայլն, ևայլն։

Գիրքը որ 163 էջերէ կը բաղկանայ մաքուր տպագրութեամբ հրապարակ ելած է և 5 ղրուշի անհաւատալի աժանութեամբ կը ծախուի Պապը Ալի ճամբէսի, 38 թիւ Վաթան գրատունը և ամբողջ հայ գրավաճառներու և ցըրուիչներու քով։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ Խորհուրդը երէկ գումարուեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ և զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով.—

1.— Ատաբազարէն Տ. Ցուսիկ Վ. գրով մը կը յայտնէր թէ Տարրական Նախակրթարաններու միջին դասընթացքի ուսանողաց համար «Առտնին Տնտեսութիւն» և «Առտնին Առողջապահութիւն» անուն երկու գիրքեր պատրաստած է և անոր ձեռագիրը ուղարկելով կը խնդրէր վաւերացնել իբր դասագիրք գործածուելու համար ազգ. վարժարաններու մէջ։ Խորհուրդը որոշեց ըստ կանոնի քննութեան ենթարկել այդ երկու աշխատութիւնները և արդիւնքին համաձայն տնօրինել պարտն ու պատշաճը։

2.— Պանտրմայի Առաջն. Տեղապահ Տ. Թաթուլ Ծ. Վ., ասկէ առաջ հաղորդած էր թէ Վիճակին ազգ. վարժարանաց ուսուցիչ և միանգամայն տեսուչ կարգած է Յովհաննէս էֆ. Շա-

պարալեանը և Խորհուրդը այս կարգադրութիւնը համաձայն դատած էր Կազմ. կանոնագրին 42րդ յօդուածին տրամադրութեանց, նշանակելով սակայն անոր ուսուցչական վկայականին պէտքը: Տ. Թաթուլ Վ. այս անգամ գրով մը ղրկած էր յիշեալ ուսուցչին ազգ. զանազան վարժարանաց մէջ վարած պաշտօններուն բարի վկայականները: Խորհուրդը այս գրութիւնները ուշադրութեան առնելէ յետոյ արժան դատեց տալ ուսուցչական պատշաճ վկայականը:

Խորհուրդը զբաղեցաւ նաև մայրաքաղաքիս Թաղային վարժարանաց մէկ քանիներուն վարչական խնդիրներովը, ինչպէս նաև քննութեան ենթարկուած մէկ քանի երկասիրութիւններու տեղեկագրով:

ԱՂԹԱՄԱՐԷՆ Պատրիարքարան գրուած նամակ մը տեղւոյն Նարեկայ վանքին քայքայեալ վիճակը և անոր նորոգութեան անհրաժեշտութիւնը շեշտելով, բարերարի մը պէտքին զգալիութիւնը կը մատնանիշէր, որպէս զի այդ դարաւոր մենաստանը կարենայ ներկայանալի վիճակի մը հասնիլ:

ՍՂԵՐԴԻ Տ. Եղիշէ քհ.ի դէմ գանգատագրեր հասած էին Պատրիարքարան, որոնք Կրօն. Ժողովին յանձնուած էին քննութեան համար: Այս անգամ տեղեկութիւն կուտան թէ ատոնք բոլորովին անհիմն են:

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ Քաղաքական Ժողովը Թերթերէ իմանալով որ Տ. Եղնիկ Վ.ի արարքները քննելու համար որոշուած է քննիչ մը ղրկել, դիտել տուած է թէ Տրապիզոնի թեմէն հրաժարեցուցած ըլլալով Տ. Եղնիկ Վրդ.ը, խնդրած են որ Փոխանորդ վարդապետ մը ղրկուի: Եթէ ղրկուելիք քննիչը իբր քարոզիչ կամ իբր Փոխանորդ պիտի մնայ Տրապիզոն, կ՚ըսեն տեղւոյն Քաղաք. Ժողովին անդամները, ատոր ըսելիք չունինք, որովհետեւ ոչ ոք կը խուսափի քննութենէ, իսկ եթէ ղրկուելիք անձը իբր քննիչ պիտի երթայ օգտակար չկրնար ըլլալ վիճակին: Ինչպէս նաև խնդրած են որ Առաջնորդին հրամանով սենեակի մը մէջ պահուած տոմարները, յանձնուին Քաղ. Ժողովին, քանի որ առանց անոնց, ան չկրնար վարչական նիստերը գումարել:

ԳԱՍԹԷՄՈՒՆԻԻ Պատր. Փոխ. Տ. Գրիգորիս Վրդ. Գալաքեան, Վիճակին թեմերուն առանց քահանայի մնացած ըլլալը յայտնելով, խնդրած է որ կամ քանի մը քահանաներ ղրկուին և կամ քանի մը ընծայացուներ ձեռնադրուին:

ԹՈԲ ԳԱԲՈՒԻ Թաղ. Խորհուրդը, դպրոցին մատակարարութեան 500 ղշ.ի չափ բացը գոցելու համար, խնդրած է որ վարժարանին աղջկանց ձեռագործները վիճակահանութեան դրուելու համար հրաման տրուի:

ԲԵԹԷՐՍՊՈՒՐԿԻ մէջ հրատարակուած Պերժի լրագիրը կը գրէ թէ Ռուսիոյ Հայ եկեղեցիներու կալուածոց վարչութիւնը քսանըհինգ անկողինով շրջուն հիւանդանոց մը շինել տուած է ռուսաճաբոն պատերազմէն վիրաւորեալներուն համար: Այս հիւանդանոցը իր տեղը ղրկուած է:

Տ. ՄՈՒՇԵՂ Ծ. վրդ. Սերոբեան երէկ Բերայի Ս. Յարութիւն եկեղեցին մէջ, ճաշու ժամուն, յատկապէս կանանց համար խօսեցաւ գեղեցիկ քարոզ մը և իրեն յատուկ պարզ ու սահուն ոճովը յորդորեց բարեպաշտուհի տիկինները աղօթել կատարեալ անկեղծութիւնով, քանի որ Աղօթքը, հոգիի եւ սրտի այդ աննիւթ սաւառնումը, ամէնէն ապահով պայմանն է կեանքին անմահացումին: Համակրելի արմաշականը կեանքի ասպարէզին մէջ աղօթքին ըրած ազդեցութիւնները ցայտուն օրինակներով բացատրելով, երեք քառորդ ժամու չափ հիացուց իր ունկընդիրները, որոնք Ն.Գերապատուութեան քարոզը լսելու համար եկած էին յատկապէս:

Նոյն եկեղեցիին մէջ, Արեւագալի երգեցողութիւններն ալ շատ ներդաշնակ կերպով կատարուեցան առաջնորդութեամբ դպրապետ Ճեռահեան Ռուբէն էֆէնտիի և մասնակցութեամբ երգեցիկ մանուկներու որոնց մէջ կ՚արժէ յիշել մասնաւորաբար դեռատի Պ. Յարութիւն Յակոբեանը, իր անուշ ձայնին այնքան գեղեցիկ թրթռացումներուն համար:

Տ. Մուշեղ Ծ. վարդապետ, ինչպէս ծանուցած էինք արդէն, Մեծ-Պահքի ամէն ուրբաթ առտուները պիտի քարոզէ նոյն եկեղեցիին մէջ:

ԻԶՄԻՏԷՆ ԿԸ ԳՐԵՆ ՄԵԶԻ փետր. 19 թուով.— Անցեալ Հինգշաբթի օր Իզմիրէն տեղս հասան երկու քահանայացուներ, Գաբրիէլ Պչագճեան եւ Համբարձում Ճէրահեան անուն, քահանայ ձեռնադրուելու համար:

Սակայն տեղւոյս առաջնորդ Տ. Ստեփաննոս Արք. Յովակիմեան Պարտիզակ գացած էր, Օվաճըգի ազգայիններուն մէջ տեղի ունեցած եկեղեցական խնդիրը կարգադրելու համար, այս պատճառաւ երկու քահանայացուները այս առտու (հինգշաբթի) մեկնեցան Պարտիզակ, ուր տեղի պիտի ունենայ անոնց ձեռնադրութիւնը:

ԲԻՒՐԱԿՆ

Իր այսօրուան թիւով կը սկսի խիստ շահեկան վէպ մը՝

ՅՕՔԹ. ԹՕՔՍԸՆԻ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

բոլորովին նոր հեղինակէ մը: Վէպին առանցքը կը դառնայ այն աստիճան շահեկան ու հետաքրքրաշարժ նիւթի մը շուրջը, որ կ՚արժէ զայն կարդալու առիթը չփախցնել. որովհետեւ ՅՕՔԹ. ԹՕՔՍԸՆԻ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ ամէնէն հաճուագիւտ վէպերէն մէկն է, որ երբեք գրուած ըլլայ:

ԳՆԱՀԱՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Գոհունակութեամբ կը ծանուցանենք թէ Աթէնքի միջազգային ցուցահանդէսը ոսկիէ մետալով մը վարձատրած է Պոլսոյ առեւտրական հրապարակին վրայ ծանօթ և Եէտի Գուլէի կաշիի գործարանատէր Պ.Պ. Ժ. և Ն. Բինցա եղբայրները: Այս արժանաւոր վարձատրութիւնը գրաւական մըն է անշուշտ այն պատուաւոր գործառնութիւններուն զոր ի գործ կը դնեն Պ.Պ. Բինցա եղբայրները բաւական տարիներէ ի վեր առեւտուրի աշխարհին մէջ: Պ.Պ. Բինցա եղբայրներու Եէտի Գուլէի կաշիի գործարանին արտադրութիւնները առաջին անգամ միայն Աթէնքի ցուցահանդէսին մէջ չէ որ կը գնահատուին: Ուրիշ շատ մը պարագաներու մէջ ալ գործէ հասկցողներ կը վկայեն թէ այդ կաշիները կը հաւասարին և նոյն իսկ կը գերազանցեն օտար նոյնօրինակ արտադրութիւնները: Ջերմապէս կը խընդակցինք յիշեալ պարոններուն, անոր համար մանաւանդ որ, իրենց եղած այս վարձատրութիւնը միեւնոյն ատեն տեղական ընդհանուր ճարտարարուեստին պատիւ բերող պարագայ մըն է:

Մեծ Պահոց առթիւ կը յանձնարարուի

ԿԵԱՆՔԸ ԱՌԱՆՑ ՀԱՒԱՏՔԻ

ՔԱՐՈԶԱԳԻՐՔԸ

ԳՐԵՑ

ՆԵՐՍԷՍ ՎՐԴ. ԴԱՆԻԷԼԵԱՆՑ

Կեդրոնատեղին է Պալենց Գրատունը: Կը գտնուի նաև բոլոր Հայ գրավաճառներուն քով: Գին 5 դահեկան:

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻԻ ԹԻՒՈՎ

ԿԵԱՆՔԸ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

ՍՐՈՐԹՑՄԷՆԿ

ՍԷԼԱՄԼԸԳ ՌԷՍՄԸ ԱԼԻՍԻ

Տիւնքի ճիւմաա կիւնիւ Սէլամլըգ ռէսմը ալիսի Համիտիյէ ճամիի շէրիֆինտէ իճրա պույրուլմըշ տըր:

ԹԵՊԼԻՂԱԹԸ ՌԷՍՄԻՅԷ

Տիւնքի ճիւմաա կիւնիւ Սէլամլըգ ռէսմը ալիսինտէն սօնրա շայան պույրուլան միւլաքաթը Սէնիյէի հազրէթը Բատիշահի իւզէրինէ Ավուսթրիա վէ Մաճարիսթան սէֆիրը քէպիրի էսալէթլու Պարօն տը Քալիչէ վէ Ռուսիա սէֆիրը քէպիրի էսալէթլու Մ. Զինովիէֆ վէ Ինկիլթէրա սէֆիրը քէպիրի էսալէթլու Սըր Նիքօլաս Օ'Քօնօր հազրաթըը սուրէթը ղայրը ռէսմիյէտէ այրը այրը հուզուրը Շէվքէթմէվֆուրը հազրէթը Թաճտարիտէ շէրէֆը միւսուլէ նաիլ օլմուշլար տըր:

ՆԵՐՔԻՆ

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.—Թուրք Թերթերը կ՚արտատպեն այն տեսակցութիւնը զոր ունեցած է Պէրլինէր Թակէպլաթ թերթին Հռոմի Թղթակիցը, նոյն քաղաքին օսմ. դեսպան Ռաշիտ պէյի հետ: Ռաշիտ պէյ ի վեր հանած է կայս. կառավարութեան մարդասիրական գործողութիւնը, որով արկածեալներուն առատ նպաստ բաշխած է, ինչպէս նաեւ Ռումէլիի նահանգներուն մէջ կարգապահութիւնը և խաղաղութիւնը ապահովելու համար նոր միջոցներ գործածելու մէջ ըրած ջանքերը:

ՊՈՒԼԿԱՐ ԽՌՈՎԱՐԱՐՆԵՐԸ.—Հելլէն կառավարութիւնը տեղեկացաւ որ Պուլկար խռովարարներ իրենց համախոհներ գտնելու կ՚աշխատին Թեսալիոյ Թրիկալայի և Լարիսայի կողմերը. ուստի հրամայեց որ ձերբակալուին բոլոր կասկածելի անձերը:

—Այնորալի կողմերը տասնեակ մը կասկածելի Պուլկարներ ձերբակալուեցան: Խոստովանեցան թէ խումբ մըն էին և Քսիրօբօթամօս վանքին շրջակաները կ՚ասպատակէին: Կրօնաւորներ կողոպտած էին, մէկը Ռուս, մէկը Վալաք և մէկը Պուլկար: Այս աւազակները Սէլանիկ տարուեցան:

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ.—Պոլսոյ Իտալական առեւտրական Սենեակը հրատարակեց 1903 տարւոյն տեղեկագիրը: Կը տեսնուի թէ Իտալիոյ վաճառականութիւնը բան մը չէ կորսնցուցած Օսմ. Կայսրութեան մէջ: Ընդհանուր առմամբ զգալի յաւելում մը եղած է կարգ մը նիւթերու վրայ, ինչպէս ծծումբ, լուցկի, չուան, հիւսուածեղէն, բամպակեղէն, մետաքս թել, մետաքսեղէն, որոնք նախորդ տարուաններէն կրկին են. Նաեւ մարմարի, մանրեղէններու, խմորեղէններու, նարինջի, կիտրոնի եւայլնի առեւտուրներն ալ զարգացած են: Իսկ Թուրքիայէն Իտալիա արտածուածներուն մէջ կարեւոր յաւելում մը եղած է տերեւ ծխախոտի, չրանուած մետաքսի, խաշակի, մետաղներու, արջառներու, զանազան հունտերու, չոր բանջարեղէններու, և պանիրի վրայ: Ընդհանուր առմամբ փոքր նուազում մը կը նշմարուի մանածի, կաշիի, ժիւքի նիւթերու, կանեփի և վուշի, բրդեղէնի, թղթեղէնի, բուստի, ձէթի, բրինձի և պատրաստ ձուկերու ներածութեան վրայ: Իսկ Թուրքիոյ Իտալիա բրած արտածութեանց մէջ ալ նուազում մը կը տեսնուի փայտի, բուրդի, չգործուած նիւթերու, խոզակի, ուղային հունտերու և ամէն տեսակ պտուղներու վրայ:

ԲԱՐԻԶԻ Օսմ. դեսպան Միւնիր փաշա որ Պոլիս կը գտնուի, մօտերս պիտի մեկնի իր պաշտօնատեղին:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպանատան Վօթուր պահականաւը Պոլիս դարձաւ Միջերկրականէն:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆՆԵՐԸ.— Գրած էինք թէ Պոլսոյ վարժարաններու աշակերտները միայն 20 փր.ի ճամբու ծախք մը պիտի տան Վօսփորի, Հայտար-Փաշայի, Կղզիներու, Գատըգիւղի և Ոսկեղջիւրի շոգենաւերուն համար: Լ. Հէրալտ իրեն գրուած նամակի մը վրայ յենլով կը յայտնէ թէ, շոգենաւային պաշտօնեաները չեն սկսած գործադրել այդ որոշումը և կը շարունակեն սովորական տոմսակի գին պահանջել աշակերտներէն: Այս առթիւ պատկանեալ իշխանութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ:

ԹԻՖԹԻՔԻ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ.— Անատոլուի երկաթուղիի Ընկերութիւնը թիֆթիքի փոխադրութեան սակացոյցը զեղչած էր: Առեւտրական Նախարարութիւնը այդ սակացոյցները վաւերացուց, նկատելով որ 100ին 12-60 զեղչ մը եղած է:

ՄԵՆԱՇՆՈՐՀ.—Նէմլիզատէ Թահսին փաշա և Հիքմէդ պէյ 40 տարուան մենաշնորհ խնդրեցին Ատանայի, Հալէպի, Գոնեայի, Պրուսայի, Սելանիկի, Մանասդրի, Նիկոմիդիոյ և Պիղայի մէջ գործարաններ հիմնելով թուղթի և խաւաքարտի շինութեան յատուկ փայտէ խմոր պատրաստելու համար:

«ԱԹԼԱՍ» ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԸՆԿ.Ը.— Ապահովագրական Աթլաս Ընկերութեան դէմ գանգատներ կը հասնին: Հաւաստի աղբիւրէ կ՚ըսեն թէ այդ ընկերութիւնը ո՛չ իր կեդրոնին մէջ դրամագլուխ ունի և ոչ ալ Պոլսոյ մասնաճիւղին մէջ, որ տուներ և այլն կ՚ապահովագրէ, ու կարգը եկած ատեն չկրնար վճարել, ինչպէս Իգտամ ալ գրած էր: Դրական պատմութիւններ չէ՛ որ կը պակսին այս բանին համար: Այսպէս գինեպան Իլիա Սարրաֆ, մանրավաճառ Ժօզէֆ Մօթալա և Սօլոմոն Լէվի Գատըգիւղ Եէլ-Տէյիրմէնի իրենց բնակած տան կարասիները կ՚ապահովագրեն 55ական ոսկիի նոյն Աթլաս ընկերութեան: Ինչպէս կը յիշուի ասկէց 7 ամիս առաջ հրդեհ ծագեցաւ նոյն տեղը և այրածներուն մէջ կը գտնուէին նաեւ նոյն անձերուն կարասիները: Սակայն այդ երեք անձերը 7 ամիսէ կ՚երթան կուգան և հազիւ կրցած են 180ական ղշ. ստանալ փոխանակ 55ական ոսկիի: Ասիկայ ուղղակի վնաս մըն է ժողովուրդին, որ սակայն այս տեսակ ընկերութիւններու առաջին անգամ չէ՛ որ կը զոհուի:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՍՆԱՆԿ.—Առեւտր. Բ. ատեանը սնանկ հռչակեց Բերա, Թիւնէլին դիմացը, գոհարավաճառ Պրավին և Պարիս. Հասըր Իսկէլէսի, ձէթի ու պանիրի վաճառական Եաքօբ Լամպին:

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.—Յունվար 31ին գիշերը Վանայ Մոկս գիւղախումբին մէջ երկու անգամ երկրաշարժի ցնցումներ զգացուած են, առանց վնասակար հետեւանքի:

ՊԱՏԺԱԿԱՆ Բ. ԴԱՏԱՐԱՆԸ առջի օր անպարտ արձակեց Սամաթիացի Պ. Ալէքսանը որ ամբաստանուած էր թէ, որպէս թէ գողցած ըլլայ Խալըճըլար խանի մէջ չարխճի Գէորգի (Եօրկի) 43 ոսկին: Դատարանը հաստատեց թէ գողութիւն մը գոյութիւն չունի և եղածը պարզ զրպարտութիւն ա՛ն է որով անպարտ արձակուեցաւ Պ. Ալէքսան:

ԾՈՎԻ ԱՐԿԱԾ.— Հաճի Տավուտի Նիքօլաոս շոգենաւը, անցած Շբ. Միտիլլի գացած ատեն պտուտակը կոտրեր է և 4-5 ժամ ծովուն վրայ մնացեր է: Անգլիական շոգենաւ մը օգնութեան հասնելով, քաշեր Իզմիր տարեր է զայն:

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ.— Պոլիս, Պայազիտ, լամպաճի Սարգիս աղայի խանութին վերնայարկը բնակող Դատական Նախարարութեան պաշտօնեաներէն Թէվֆիք Նազիֆ էֆ.ի սենեակը գողեր մտնելով զանազան առարկաներ վերցուցին:

ԵՐԵՔ ՏՂԱՅ ՄԷԿԷՆ.— Զաֆրանպոլուի Պօսթան Պօյու գիւղէն կին մը երկու մանչ և մէկ աղջիկ զաւակ մէկէն ծնած է:

ԹԱՏՐՈՆ, ԹԱՏՐՈՆ

ԹԷ՛ ԼԱՒ ԵՒ ԹԷ ԽՆԴԱԼ

Ահա այս է այն փայլուն ցերեկոյթին նկարագիրը, զոր կուտայ ԹՈՒԼԵԱՆ, ի նպաստ իրեն,

ԹԵՓԷ-ՊԱՇԸ

Թատրոնին մէջ, վաղը ցորեկ, ժամը ճիշդ 7ին:

ԶԱՓՐԱՍՏՃԵԱՆԻ համակրելի և ժրաջան խումբը որ ցարդ բեմ հանեց Բարիզի հասարակութեան կողմէ այնքան ծափահարուած կատակերգութիւններ, այս անգամ քաջալերութեան արժանի նորութիւն մը կը փորձէ, Օսմ. բեմին վրայ դնելով նոյնքան գնահատուած ՆՈՐ ՏՌԱՄ ՄԸ որ Բարիզի Քօմէտի Ֆրանսէզին ռէբէրթուարին մաս կը կազմէ:

ՄՕՔՐՈՒԱ ԸՆՏԱՆԻՔԸ

ԿԱՄ

ԱՆՀԱՐԱԶԱՏԸ

Յուզիչ Տռամ 3 արար

Եւ որպէս զի խումբը իր կոչումին չանսաստէ, ժպտեցնելէ չզրկէ հասարակութիւնը, իր ցերեկոյթը պիտի վերջացնէ ո՛չ նուազ սիրուն կատակերգութիւնով մը՝

ԱՄՈՒՍՆԱԼՈՒԾՄԱՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐԸ

(LES SURPRISEs DU DIVORCE)

Քրքջալիր զաւեշտ 3 արար

որ այնքան գնահատուած է և զոր Պոլիս այցելող ամէն ֆրանսական խումբ գրեթէ ներկայացուցած է:

Ուրեմն ձմրան սա օրերուն, քաղցր ժամանց մը և քրքջալից զբօսանք մը վայելելու համար, պէտք է անյապաղ դիմեն,

ԹՈՒԼԵԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹԻՆ

որուն ներկայացումին չափ ժողովրդական են նաև իր գիները, կամ շուկայական բացատրութիւնով

ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ, ԱԺԱ՛Ն ԵՆ

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ
BOURSE DE PARIS

4 Մարտ 1904

Ֆրանս. 3°/₀ Français)	95 22
Րէժի (Tab. Turcs)	340 —
Օսմ. Միացեալ (R. Nv. Unif.)	78 55
Երկաթուղի (Lots Turcs)	112 —
Պանգ Օթթ. (Banque Ott.)	545 —
Թրանսվալ (Transvaal)	84 —

ԲԱՄՊԱԿ
ՆՈՐ ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՄ ԲԱՄՊԱԿԻ

8.40 բէնս:

20/4 Փետրուար 1904

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Երէկ գիշեր ուշ ատեն հեռագրական գործակալութեանց կողմէ մեզի հաղորդուած են հետեւեալ հեռագիրները.—

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 4 Մարտ.— Բորթ Արթուրէն կը հեռագրեն թէ Եալուի շրջականներուն մէջ ռուս և ճաբոն հետապօտիկներու միջեւ մեծ ընդհարում մը տեղի ունեցած է:

—Բեթերսպուրկի քորէական դեսպանը յայտարարեց թէ վաթսուն հազար Ճաբոնցի ցամաք ելած են Կէնսանի մէջ:

ԲԱՐԻԶ.— Սէուլէն կը հեռագրեն թէ Ճաբոնցիները կը շարունակեն զօրք ցամաք հանել Բինկ-Եանկի մէջ: Բինկ-Եանկ գտնուող 1300 քորէական զինուորները Սէուլ ղրկուեցան: Ճաբոնցիները Բինկ-Եանկը կ՚ամրացնեն:

ՍՕՖԻԱ.—Ֆէրտինանտ իշխանը հեռագրաւ իր շնորհաւորութիւնները յայտնեց Մանչուրիոյ ռուսական զօրախումբին հրամանատար զօր. Քուրօբաթքինի, փառաւոր յաղթանակ մը մաղթելով ընդդէմ Ճաբոնցիներու:

ԱԶԴ

Բերայի Արհեստանոցի վարչութիւնս կը ծանուցանէ թէ Ձեւագիտութեան ծանօթ ուսուցիչ Մելքոն էֆ. Գալէնտէր ստանձնած է Ձեւագիտութեան դասեր աւանդել հաստատութեանս մէջ: Անոնք որոնք ամսական պզտիկ վճարումներով օգտուիլ կ՚ուզեն այս գեղեցիկ առիթէն, կրնան դիմել ուղղակի Արհեստագիտական վարժարանիս վարչութեան:

Դասերը պիտի սկսին Փետր. 23, երկուշաբթի օրէն սկսեալ 10-12 (Ը. Ե.):

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

Փետրուար 20/4 Մարտ 1904

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	85.26
Ամէնէն բարձր գինը	86.01
» վար գինը	85.08

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ ֆր.	112.37½
Երէկուան բարձր գինը	113.12½
» վար »	111.75
Քարափ	502.
Քրէտի Ֆօնսիէ Էժիբսիէն	272.—
Պանք Նաս. Կրէս.	426.
Թրամվայի Բաժնեթուղթ	5.85
Րէժիի պարտաթուղթ Ֆրանք	336.50
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ. Ա.Ո.	10.87
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ. Լ.Օ.	4.50

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. ոսկին 100 ղշ.էն	ղշ. փր.
Մէճիտիյէ արծաթ	108.14
Անգլիական ոսկի	110.02
Ֆրանսական ոսկի	87.15
Քրիմից	51.05
Նոր մէթալիք	104.85
Բօլ	90.10
Ռուսլի Թղթադրամ	8.62
Լոնտոն 3 ամիս	111.17½
Բարիզ »	22.66¾

„ՄԱՆԶՈՒՄԷ"Ի ԹԵՐԹՕՆԸ 20

ԵՐԿՈՒ ՕՐՕՐՈՑՆԵՐԸ

ՎԷՊ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ-ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

Հեղինակ ԷՄԻԼ ՌԻՇՊՈՒՐ

Թարգմանիչ ԳԷՈՐԳ ՍԻՄՔԷՇԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԿՈՅՐԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

Ինք ալ զգացած էր թէ արտասովոր յեղաշրջութիւն մը տեղի կ՚ունենար իր մէջ:

Իր շարունակական յուզումները, իր սարսուռները, իր սրտին բաբախումները կ՚ապացուցանէին թէ նոր զգացում մը բոյն դրած էր իր կոյս հոգիին մէջ, և թէ իրեն համար ամենամեծ երջանկութիւնն էր Լէոնդինի ներկայութիւնը:

Իրեն համար անիկա աշխարհի ամէնէն չքնաղ, ամէնէն անբիծ, ամէնէն կատարեալ էակն էր, որուն տեսքն իսկ երանութիւններու ամբողջ դրախտ մը կը բանար իր առջեւ:

Կը տեսնէր անոր անտանելի տատանքը մատներուն ծայրով, միտքը կը բերէր անոր գիշերային արթնութիւնները իր մեծ հօր համար, և ասո՛նք ալ աւելի կ՚աճեցնէին իր մէջ սիրոյ տենդը, և անկեղծապէս կ՚ըղձար մասնակից ըլլալ անոր տաժանելի կեանքին բոլոր դրուագներուն:

Պլանշաւ, որ Կէռէնի մահուան առթիւ քանի մը պատմութիւններ ըրած էր իրենց պատանեկան կեանքէն, թաշկինակովը սրբեց աչքերը և ցաւագին դէմքով մը,

—Աստուա՛ծ ողորմի հոգւոյն, ըսաւ, պատուական ընկեր մը և անկեղծ բարեկամ մըն էր Կէռէն: Թէև երկար ատենէ ի վեր հեռու կը գտնուէինք իրարմէ, բայց մեր մտերմութիւնը անփոփոխ մնաց մինչեւ վերջը: Աշխարհի վրայ չի՛ կրնար գտնուիլ մէկը, որ անոր անունը օրհնութեամբ չյիշէ: Իր համեստ և խոնարհ վիճակին մէջ իսկ չէր դադրեր երբեք բարիք ընելէ շատերու:

—Այո՛, իրաւունք ունիք, յարեց երիտասարդը նոյնպէս յուզուելով, ես իսկ կենդանի օրինակն եմ իր բարերարութեանց: Ինքն էր որ առաջնորդեց զիս մեր աշխատանոցը, և իրեն շնորհիւ է որ այսչափ համարում և սէր կը վայելեմ վարպետներէս:

—Ըսել է որ, վրայ բերաւ ծերունին, կամաց կամաց կարգը մեզի եկած է: Բոլոր սիրելիներս մէկիկ մէկիկ գաղթեցին այս աշխարհքէն: Անոնք ինծի կը սպասեն հիմակ երկինքին մէջ:

—Ինչո՞ւ տխուր մտածումներով կը յուզէք սիրտերնիդ, շեշտեց Բիէռ ծանրախոհ կերպարանքով մը: Կը կարծեմ թէ ձեր հայրական շուքը դեռ երկար ժամանակ պէտք չէ հեռանայ այս յարկէն:

Ծերունին կոյրը գլուխը ծռեց տրտմութեամբ, և յետոյ յանկարծական ոգեւորութեամբ մը,

—Մեռնելէ չեմ վախնար ամենեւին, ըսաւ, բայց պարագայ մը կայ որ շատ կը զբաղեցնէ միտքս: Թշուառ որբուկս դեռ չէ պատրաստուած կեանքի բոլոր պատահականութիւններուն: Եթէ ես յանկարծ մեռնիմ, ի՞նչ պիտի ըլլայ անոր վիճակը: Ո՞վ պիտի պաշտպանէ զայն բախտին դժնդակ հարուածներուն դէմ: Զաւկիս ու հարսիս կսկծալի մահէն ետքը, արդէն ես շատո՜նց գերեզման մտած ըլլալու էի, բայց Աստուած թոռնիկիս երեսին ջուրին ողորմեցաւ, և չուզեց որ հեռանամ իր քովէն: Գիտեմ թէ մահը միակ միջոցն է ցաւերս մոռնալու, բայց դեռ ժամանակ մը ապրիլ կ՚ուզեմ մի միայն Լէոնդինիս համար: Իր ապագան ամենամեծ մտատանջութիւն կը պատճառէ ինձ շարունակ: Անբախտ զաւակս պէտք է որ գէթ ասկէ ետեւ օր արեւ տեսնէ, և անիկա կրնայ ըլլալ միայն յարմար ամուսնութեամբ մը: Ա՜հ, սիրելի՛ս, պիտի տեսնե՞մ արդեօք այն երանելի օրը, ուր Լէոնդին իր ճակատը պիտի միացնէ արժանաւոր ու պարկեշտ երիտասարդի մը ճակտին, և իր երջանկութեան մէջ պիտի մոռնայ բոլոր աբինատ կսկիծները...:

Երիտասարդը, որ խորունկ ուշադրութեամբ մը հետեւած էր կոյրին խօսքերուն, այս վերջին բառերուն վրայ սարսռաց:

Արդեօք ատիկա հրաւէ՞ր մըն էր իր սրտին գաղտնիքը յայտնելու:

Սենեակին մէջ իրմէ և Պլանշաւէն զատ մարդ չկար: Ուստի, Բիէռ կրնար ամէն բան խոստովանիլ ալեւոր ծերունիին, որուն համակրական ցոյցերը քաջալերութիւն մըն էին իրեն համար:

Երիտասարդը պահ մը կեցաւ, դժընդակ վարանումի մը մէջ տարուբեր:

Յետոյ գերմարդկային ճիգ մը ընելով շտկուեցաւ, և հազիւ լսելի ձայնով մը.

—Պարոն Պլանշաւ, կը թոյլատրէք որ սրտիս մէկ մաքուր իղձը հաղորդեմ ձեզի...:

—Ազատ ես, զաւա՛կս, ըսաւ ծերունին այս խօսքերուն նշանակութիւնը իսկոյն ըմբռնելով:

—Պարո՛ն Պլանշաւ, շարունակեց երիտասարդը թրթռուն ձայնով մը, քանի որ կ՚արտօնէք զիս որ սիրտս բանամ ձեր առջեւ, ա՛լ չեմ կրնար ճշմարտութիւնը ծածկել ձեզմէ: Ես մանկութեանս օրերէն ի վեր չեմ կրցած վայելել ընտանեկան սէր և գորով: Հոգիս ծարաւի մնացած է միշտ անոնց անբացատրելի քաղցրութիւններուն: Այդ պարապը լեցուած է հիմակ շատ մաքուր սիրով մը, որ աշխարհի բոլոր զգացումներէն գերիվեր է ինձ համար: Կը սիրեմ Լէոնդինը, ձեր թոռը, և կը հաւատամ թէ մեղք մը չէ սիրել այդչափ անմեղ հրեշտակ մը:

Բիէռ րոպէի մը չափ մնաց լուռ ու անխօս: Յետոյ կոյրին ձեռքերը բռնելով.

—Ահա սիրտս բացի ձեր առջեւ, ըսաւ դողդղալով: Բայց Լէոնդինի երջանկութիւնն ու հանգստութիւնը ամէն բանէ վեր է: Եթէ չէք հաւանիր մեր միութեան, եթէ կը հրամայէք ինձ մոռնալ այս սէրը, չպիտի վարանիմ երբեք յարգելու ձեր հրամանը, և այլ ես Բիէռը չպիտի տեսնաք ձեր տան մէջ:

(Շարունակելի)

են իրենք։ Ծնողքի, քրոջ զգացումը չի՞ յուզուիր, չի՞ տար անոնց սրտին մէջ։ Ա՛յնքան հոգեկան մեռելութիւն մարմնական արթնութեան մէջ կարելի՞ է երեւակայել։ Ուտեն, խմեն, զուարճանան, ուրիշներու հետ կենցաղին, ըլլան իշխեն, և մարմնական առողջութեան ա՛յնքան կենսական պաշտօններուն մէջ հոգին միայն ընկճուած ըլլայ մինչեւ ա՛յն աստիճան որ աչքին բան մը չերեւիր այլ եւս, ո՛չ կին, ո՛չ զաւակ, ո՛չ ծնողք, ոչ ազգական։

Եօթն Եօթնեակներուն տնօրինական ընթերցուածներուն մէջ վաղուան կիրակին, Անառակին կիրակին, բացառիկ պարագայ մըն է ընտանեկան ու բարոյական խորհրդածութիւններու։ Ասպրուած կեանքի մը դրուագը մեր առջեւ կը պարզէ Եկեղեցին, որուն Աստուածային Հիմնադիրը, գիտակ մարդկային բոլոր զգացումներուն և ներքին գաղտնիքներուն, պարզ առակի մը ձեւին տակ կը պատմէ մեզի մոլորութիւններուն ընթացքը և այն միակ պատճառը, — Անառակութիւնը, — որուն կը հետեւին ընտանեկան ու բարոյական ա՛յնքան դժբախտութիւններ։

Սիրելի ընթերցող, եթէ Անառակը յարգանք ունենար իր ծնողքին հանդէպ, պիտի չհամարձակէր երբեք երես ունենալ և ըսել իր հօրը.—Հայր, տո՛ւր ինձ բաժինս որ անկանի յընչիցդ։ Այս ապերասան լրբութիւնը յառաջաբանն է անոր ապագայ կեանքին միւս լրբութիւններուն, որովհետեւ հօր մը ժառանգութիւնը իր մահուանէն վերջն է որ կը վիճակի իր զաւակներուն։ Ասոնք նոյն իսկ անգիտակ պէտք է ըլլան իրենց հօր ժառանգութեան. բնական պարագայ մըն է անիկա, որ ինքնին ուղղակի կը սահմանուի զաւակներուն, բայց ճիշդ ժամանակին, ո՛չ թէ անկէց առաջ, և հօրը ինչքերէն իրեն ինկած բաժինը ապագայ հնարաւորութիւն մըն է միայն, ո՛չ թէ իր ներկայ կեանքին տկարացման մէկ գործիքը։ Եթէ Անառակը գիտցած ըլլար յարգել իր հայրը, այդ խօսքը ըսելու համարձակութիւնը պիտի չունենար։

Հայրը հասկցաւ զաւկին լրբութիւնը, և կատարեց խկոյն իր ապաժաման և կանխահաս պարտաւորութիւնը, որպէս զի ինք պատասխանատու չըլլայ անոր ապագային վատթարութեան, քանի որ յայտնի էր թէ այդ լրբութիւնը իրեն դէմ գործածող զաւակը ա՛լ խեր չունէր իրեն համար։ Թողուց որ անիկա իր կիրքերուն համեմատ շարժի և հետեւանքները ի՛նք կրէ, ու զգաստանայ։ Հայրը յանցանք չունէր։ Եւ հօրը բարի մարդ մը ըլլալուն ապացոյցն ալ ա՛ն է թէ, Անառակ Որդին իր չքաւորութեան յետին վայրկեաններուն մէջ խկոյն կը մտաբերէ իր հայրը, կը պատկերացնէ անոր որդեսէր գորովը իր աչքին առջեւ, և կ՚ըսէ թէ պարզ զղջումով մը կրնայ դարձեալ գրաւել անոր վստահութիւնը, և արդիւնքը ի դերեւ չհանեց իր ակնկալութիւնը։ Հայրը բազկատարած ընդունեց իր մոլորեալ զաւակը և առաջինէն շատ աւելի մեծ դիւրութիւններ տուաւ անոր, նոյն իսկ իր միւս զաւակներուն նախանձը շարժելու աստիճան։ Ուրեմն արդարացաւ հայրութիւնը, բայց որդին դատապարտուեցաւ, իր նոր իրաւունքին մէջ վերահաստատուելէն վերջն անգամ։

Հայրը յարգանք ցոյց տուաւ իր զաւկին, որ չէր յարգած զինքը։ Այս հայրական սաստ յարգանքը յաղթահարած էր իր զաւկին ապերասանութիւնը, լրբութիւնը, բայց մե՛ղք որ ժամանակը ուշ էր, և հայրը չվայելեց իր զաւկին բարիքը։

Զարիքը առաջ եկած էր յարգանքին պակասութենէն։ Այդ անպիտան զաւակը ինչո՞ւ չէր յարգեր իր հայրը։ Իր արժանիքէն ի՞նչ կը կորսնցնէր արդեօք։ Չէ՞ որ իր արժանիքն ալ վրայ տուաւ իր ծնողքը չյարգելուն համար։ Ծնողաց հանդէպ որդիին յարգանքը նուիրական պարտականութիւն մըն է. անով ուրիշները բանաւոր սահմանի մը մէջ կը շարժին, անիկա սանձ կը դնէ իրենց կիրքերուն, և անիկա հլու հնազանդ կ՚ընէ զիրենք հայրական պատուէրներուն։ Այն պատանին որ իր հօրը նկատմամբ յարգանք չունի, ապագային չի կրնար յարգանք ունենալ իր կազմած ընտանիքին համար. անիկա չի յարգեր ո՛չ իր կի՛նը և ոչ ալ իր զաւակները։ Քրիստոսի նկարագրած Անառակը կ՚ըլլայ։

Յարգանքի զգացումը այսօր շատ զօրաւոր չէ մեր մէջ, պզտիկները իրենց իրական կամ արուեստական արժանիքներէն չփացած բանի տեղ չեն դներ իրենց ծնողքը, որ թէ՛ Աստուծոյ պատկերն է իրենց համար, և թէ մարդկային ընկերութեան մանրանկարը։ Իրենց ծնողքը չյարգողները պատուած չեն ըլլար ո՛չ իրենց Աստուածը և ոչ ալ այն ընկերութիւնը, որուն ծոցին մէջ սահմանուած են ապրելու։ Ընդհանուր յարգանքը տունէն կը սկսի, ընտանեկան այն փոքրիկ աշխարհէն, ուր առաջին անգամ բացինք մեր աչքերը լոյսին, կեանքի արեւուն, հոն առաջին անգամ ծիծաղը ծրագրուեցաւ մեր շրթներուն վրայ, և գորովի ու գութի զգացումները հոն եկան լեցուցին նախ մեր սիրտերը, որոնք կարեկից ու համակիր յուզումներու վառարան դարձան, հո՛ն միայն, մեր ընտանիքին ծոցին մէջ։ Այդ յարգանքին դէմ ընդվզիլը ընդվզել է աստուածային կամքին և ընկերութեան օրէնքներուն դէմ։ Անձամբ անձին Անառակութեան անդունդը գլորիլ է, կորսուիլ է, փճանալ է։

Քրիստոս էր որ ըսաւ թէ «Իմ Տաճարիս խունկը, զո՛ր պակաս ըրէք, բայց մի՛ պակսեցնէք երբեք ծնողաց հանդէպ ձեր ունեցած յարգանքը։ Մի՛ ըսէք ձեր ծնողքին թէ ձեզի համար յատկացուցած դրամս ժամէն է որ կը կտրեմ, աղօթքէս է որ կը կտրեմ ու ձեզ կու տամ։» Անոնց արդար իրաւունքն է իրենց այդ բաժինը, զոր զաւակները կը հանեն իրենց ծնողքին համար, յարգանքի ամէն ձեւերու տակ։ Ո՛րչափ յարգէք ձեր ծնողքը, ձեր պարտաւորութենէն աւելի բան մը ըրած չէք ըլլար, սիրելի ընթերցող։ Անոնց սիրտը կերակրած է ձեզ, անկէց քաղեր էք ձեր ծնունդը, որուն ապագայ հետեւանքները ո՛րքան ալ դառն ըլլան ձեզ, սակայն ապրիլը միշտ վայելք մըն է, և ոչնչութենէն աւելի կ՚արժէ միշտ էութիւնը։ Մի՛ կարծէք թէ ճշմարիտ ըլլայ կատաղի գանգատը զոր երբեմն մեր բերաններէն դուրս կը հանենք թէ «Երանի թէ չծնէինք»։ Յոբին անէծքը մոլորութեան վայրկեանի մը մէջ քաջերութիւն մը չէ մեզի համար, որովհետեւ նոյն այն Յոբն էր որ համբերութեան սքանչելի օրինակը եղաւ, և տեսաւ դարձեալ մեծամեծ բարութիւններ և օրհնեց այն վայրկեանը երբ աւետեցին թէ արու մը ծնաւ։

Անսպառ յարգանքը, զոր պարտաւոր ենք տածել մեր ծնողքին հանդէպ, անոնց երջանիկ և թշուառ վայրկեաններուն մէջ, միակ առաջնորդը կրնայ ըլլալ զաւակներու՝ իրենց կեանքին արկածեալ և երջանիկ շրջաններուն մէջ, և այդ յարգանքով է որ կրնանք մենք մեր կարգին ընտանիք վարելու, զաւակներ կրթելու, բարի քաղաքացիներ ըլլալու, եկեղեցւոյ պարտաճանաչ որդիներ ըլլալու քաղցրիկ երջանկութիւնը վայելել, և զգուշանալ այն կարգի արարքներէ, որոնք կրնան վրդովել մեր կեանքը, առաջնորդելով մեզ արկածախնդրութիւններու, որոնց հետեւողները Քրիստոս որակեց մէ՛կ բառով միայն։

ԵՐ. Տ. ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

ՃԱՆՉՒՈՐ ԴԷՄՔԵՐ

ՀԱՐՄԱԿ

[ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԵՐԿՎԵՑԵԱԿԻՍ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐ 8.Ը]

Անցած ամառ պատահական այցելութիւն մը կ՚ընդունիմ վարդապետէ մը։ «Ձեր գրիչը սիրած էի, —կը զրուցէր յետոյ քաղցրով մը, —մեր տեսակցութիւնը աւելցուց համակրանքս դէպ ի ձեզ։ Պատիւ կը համարիմ խրկել լուսանկարս, ձեր փափաքին վրայ»։

Այո, փափաքս էր որ ալպոմիս էջերուն վրայ ունենայի Արմաշի ուխտին այս դեռատի միաբանը որ իրաւցնէ լուրջ գրիչին պէս կոչումին ալ մարդը կ՚երեւար։ Թէ սիրած է եղեր գրիչս, խնդիր չէր, քանի որ նոյն միաբանութեան ուրիշ մէկ անդամը՝ որ ինքզինքը բարեկամ կը ծախէ Շահնուրի՝ հակասական քրթմնջիւններ ունի անունիս շուրջ։ Ինչո՞ւ։ Կարգը պիտի գայ, այդ ինչո՞ւն պիտի պարզեմ ձեզի։

Դառնալով մեր պատկերին, ըսեմ առանց այլեւայլի թէ Նարոյեան Մեսրոպ վարդապետ՝ որ գրական հրապարակին վրայ ծանօթ է իր Հարմակ ծածկանունով, գրեթէ միակն է իր խել մը ընկերներուն մէջ, դէպ ի փառք արշաւներէ խուսափող, հեռու յաւակնութիւններէ, մի՛ միայն կրօնքին վրայ խօսիլը՝ իր անունին ժողովուրդէն խօսուելէն շատ վեր դասող։ Ահա թէ ի՛նչպէս կը գրէ անիկա ինծի, երբոր կ՚իմանայ զինքը դիմանկարելու որոշ դիտումս. «Ճանչուոր Դէմքի մը կարկառուն գիծերը չունիմ դեռ, ոչ գրագէտի մը պատիւը և ոչ համբաւի մը սաւառնումը։ Ստուգիւ, գեղապաշտի մը տարտամութեամբ չեմ սիրեր գրիչ շարժել, քանի որ մեծագոյն բաղձանքս է լուրջ տարրը զօրացած տեսնել մեր մամուլին մէջ, կրօնական-բարոյական տարրը, սկզբունքի ուղղութիւնը, իտէալի հրապոյրը։ Կրօնքը կեանքին հետ սերտ շփման մէջ դնել, կեանքով արդիւնաւորել և արժեցնել զայն։ Սակայն թէրեւ գրչի և հրապարակի մարդ՝ հազիւ թէ մեր մտաւոր համապատկերին մէջ աղօտ դէմքի մը խուսափուկ նկարովը կ՚ուրուագծուիմ։ Կեղծիք չհասկնաք այս տողերը»։

Չէ, Հայր Սուրբ, անկեղծութիւնդ կը ծփայ այս տողերուդ մէջ, ինչո՞ւ զայն յոռի մեկնել։

Անոնք որ ուշի ուշով թղթատած են սա վերջին երեք տարիներուն «Մասիս»ները, յիշելու են Հարմակ անունը որ քարոզի խրթին ու օթեկ սեռը կը փորձէր, զայն հրապուրիչ ու թարմ ընծայելով և ընթերցողներուն հրամցունելով ճշմարիտ հաւատքով լեցուն խօսքեր, այնքան պարզ ու այնքան մեկին, զոր ամէն միտք կարենա՛ր մարսել առանց ճիգի։ Այսպէսով անիկա կրցաւ չինել իրեն համար համեստ համբաւ մը որ սքեմին հետ խոտոր չէր համեմատիր բնաւ, ոչ ալ այդ սքեմը կ՚անշուքցնէր։ Իր ո՛ր գրուածքը որ ձեռք առնենք, պիտի տեսնենք թէ իր միսթիք միտքը նո՛յն առանցքին շո՛ւրջն է որ կը դառնայ. կրօնք, կրօնք, շարունակ կրօնք ու անոր անբաժան ընկերը՝ Բարոյականը։ Ասոնց առինչունակ հանգամանքը տեսէք ինչպէս հակիրճ ու ինչպէս պատկերալից ձեւով մը կը մեկնէ անիկա.

...«Մարդուն կարողութեանց ներդաշնակ զարգացումն ու գործակցութիւնն է որ կը կանգնէ իր հոգեկան անքակտելի տաճարը, որուն սեղանին վրայ կրօնքն ու բարոյականը համաշունչ բուրումով ու համընթաց վերացումով կը սպասարկեն»։

«Կրօնք ու Բարոյական» վերնագիրով իր այդ յօդուածը՝ որ կ՚երեւայ թէ յուզում առթեց Աւետաբերի խմբագիրին, երկրորդ անգամ երեւցաւ նորէն, աւելի լուսաբանուած, աւելի ողջ հողով գետնին մը վրայ իր հիմերը ձգած, ուր Հայր Սուրբը աւելի կը համոզէր քան թէ կը բորբոքէր, ախոյեանին՝ վրիպանքի կէտերը խելօք մը մատնացոյց կ՚ընէր, —վիճաբանելու ժուժկալ եղանակ մը վերջապէս որ գրողներէ քիչերո՛ւ տրուած է։ Յետոյ, նոյն այդ թերթին մէջ առիթը կ՚ունենայինք կարդալու անոր ուրիշ մէկ յօդուածը, «Կրօնք եւ Քաղաքակրթութիւն»։ Քարոզ բառին իմաստը քիչ կուգայ կոր միտքիս՝ այդ գրուածքը որակելու համար. քարոզ չէր, զուտ ուսումնասիրութիւն էր անիկա, վերլուծող դատողութեան մը անսայթաք եղանակը, զոր վիզարի Նորահաս սերունդը երբեք կերպարանած ըլլար իր գրչին ծայրով։ Քիչ մը տեղ կարդանք ատկէ.

...«Կրօնքը աստուածային տարրը ուռճացնելով քաղաքակրթութեան մէջ, պէտք է որ իր այդ կոչումովը տիրապէս չհապետէ մարդուն ճակատագրին վրայ։ Սէրը, պարտաւորութիւնը, աշխատութիւնը որոնք յառաջդիմութեան վարիչ գաղափարներն են, իրենց բարձր և գմայլելի իտէալներն ունին կրօնին մէջ։ Եւ եթէ գիտութիւնը անծանօթին խաւարակուռ ովկէանին եզերքը պարտասած՝ վար կը դնէ իր հեռադիտակը, կրօնը դեռ կրնայ երկարաձգել իր ճառագայթները»։

Երեք տարիէ որ Հարմակ գրիչը սպաս դրած է մեր մամուլին, ընտրած սեւէն անբաժան, գիտութեան գործօն կեանքին մէջ կրօնքին փողը առձեռնապատրաստ, սկեպտիկին ցուրտ խոհանքը՝ հաւատքին հարաւի հողմովը ջանալով մեղմել և մանաւանդ չիջանելով անխտրական ոգին քրիստոնէութեան։ Իրեն, ինչպէս ամէնուս համար Աւետարանը այն դիւթական մատեանն է որ սիրոյ և առաքինութեան գողտր հանգրուաններ ունի և որ սիրտերը դէպ ի Աստուած մէ՛կ թելի վրայ գիտէ թրթռացունել։ Թող ինք խօսի դարձեալ. «Յոյն բարոյագէտներու համար՝ փիլիսոփայութեան մէկ մասը կը կազմէր բարոյականը, որ իմաստուններու ընտրեալ ու սակաւաթիւ խումբի մը մենաշնորհն էր։ Աւետարանը ժողովրդական ըրաւ զայն, և սուրբի գաղափարականով փոխանակելով իմաստունին գաղափարականը՝ մատչելի դարձուց զայն տգէտներուն և խոնարհներուն»։

Հարմակի գրչին համար երբ «լուրջ» կ՚ըսէի, չէի սխալած. կը հաւատամ որ կոչումին մէ՛ջ ալ հիւրընկալած ըլլայ այս ծանր-գլուխ երեւոյթը ու զինքը իր երիտասարդ տարիքին մէջ զգաստ և զգօն միշտ պահէ ամէն աշխարհիկ պատահարներու առջեւ. վասն զի ի՛նք է որ կը խոստովանի այլուր թէ կեանքը անանկ դիմայեղծումներ ունի իր ընթացքին մէջ՝ ուր մարդ ստիպուած է «հանդիսատեսի և դերակատարի պաշտօնը կատարելու միանգամայն»։

* *

Քանի մը տարուան կուսակրօնի կեանք ունեցող այս թխագեղ երիտասարդը՝ որ աբեղայ ձեռնադրուելէն ի վեր Դպրեվանքին հանդարտ մենալորտին մէջ կ՚անցունէ դեռ օրերը, կ՚երեւայ թէ գործնական քարոզչութեան կամ հովուութեան պաշտօնին ցանկացող մը չէ երբեք։ Արմաշ ուսուցիչ է հիմայ և իրեն մասնաճիւղ ըրած է Հայ. Եկեղեցւոյ պատմութեան դասախօսութիւնը։ Դէպ ի հոն իր յարումը ցոյց կու տան արդէն ո՛չ միայն պարբերականներու մէջ հրատարակած ազդու քարոզները, այլ նաեւ նիւթը՝ Դպրեվանքի շրջանին աւարտական բանամրցութեան, դաւանաբանական կուռ գրուածք մը՝ որուն մէջ տիրող գաղափարն էր թէ Հայ. Եկեղեցին անկախ հաստատութիւն մըն է, զոր կը հաստատէ իր պատմութիւնը —իր անցեալը— և իր վարդապետական կազմակերպութիւնը։

Հին Տարօնի Արդերթ գիւղը ծննդավայրը եղած է Նարոյեանի, ու երբ Մուշ՝ Ս. Կարապետ վարժարանի դասընթացքը աւարտած է, ուսումի տենչը մղած է իր եռանդը՝ մտաւորական լայն հորիզոններ սլանալու։ «Զարգացած եկեղեցական մը ըլլալու փափաքս առաջնորդեց զիս մինչեւ Դպրեվանք» կը գրէր ինծի անիկա. ու ես Ենովք Արմէնը յիշեցի յանկարծ որ այս էջերուն մէջ տարիքի խնդիր մը կը յուզէր կուսակրօն եկեղեցականներուն շուրջ։ Ես պիտի զրուցեմ թէ տարիքէն աւելի՝ աբեղայութեան մը ապրած միջավա՛յրն է որ նկատի առնուելու է, յետոյ անոր հակումը դէպ ի կուսակրօն եկեղեցականութիւն, որ խառնուածքէ խառնուածք իր բուռն կամ թոյլ հոսանքներ ունի։

Հարմակ որ շինական թոնդիկ կեանքի մը մէջ բոլորեր է մանկութիւնը, զայն շարունակեր է յետոյ դպրոցէ դպրոց, պատանութեանը միակ երազը ըլլալով «զարգացած եկեղեցական մը» պատրաստուիլ։ Այս տեսլականին անխոտոր թափչքը զինքը բերած ձգած է ահա հիմակուան կեանքին մէջ, ու մենք հեռու ենք իր մասին մակաբոյծ չեղ կարծիք մը տածելէ։ Չեմ գիտեր թէ քանիերո՞րդ հասկն է ինք Դպրեվանքի հունձքերուն մէջ, բայց գիտեմ թէ իր տասը լուսաղբիւրներուն մէջէն ամենէն առաջն է Նարոյեան վարդապետ, պատկանած Ուխտին պատիւ բերող միաբան մը՝ որ լիովին ճախարակուած Դուրեան Սրբազանէն՝ կրցած է կրօնքը հաշտեցունել իր գիտնասէրի հակումներուն հետ և հոգիո՛վ նուիրուիլ մեր Եկեղեցին։

Աւելցունեմ նաեւ թէ Դ. մրցանակը շահած է, այն է 50 ֆրանք, Թավշանճեանի քարոզի մրցումին մէջ։ 50 ֆրանք և 500 ֆրանք, զեռոյի մը տարբերութեան, և ոչ ուրիշ բան։ Մրցանակի արժանացողներէն ոչ մէկուն գրութիւնը դեռ առիթը ունեցանք վերծանելու, անշուշտ իրար գերազանցելու ճիգ մը մսխած են բոլորն ալ, խնամքոտ շարադրութիւններ, ոճերնին մինչեւ վսեմ բարձրացնելու ձգտումներ, ոսկի խնձորը խլացնելու ուժգին վազք մը՝ զոր կրօնաւորին գրիչը երբեք ըրած ըլլայ։ Բայց ես առանց կարդացած ըլլալու ենթակայիս քարոզը, կը համարձակիմ կարծիք յայտնել թէ Հարմակինը (Դ-րդ) ամէնէն պարզը և անսեթեւեթն է մէջերնուն. ընդունած մրցանակին չորրորդութիւնը վկա՛յ խօսքերուս։

Զարմանալին հոն է որ տակաւին մրցումին գրոյցը իսկ գոյութիւն չունեցած՝ այս միեւնոյն վարդապետը Քարոզին ըմբռնումը մեր մէջ յօդուածով մը կ՚ուսումնասիրէր խնդիրը և սա եզրակացութեան կը յանգէր.— «Բաւական է որ այդ ճոխ պատկերացումները որոնք սրբազան պերճախօսին հոգեյոյզ մտածութեանց կուռ և փափուկ հիւսուածքը կը գերազարդեն, անմէջ բառերու արտաքնայարդար մէկ ցուցակութիւնը չըլլան, այլ գեղեցիկ ընդունարանը կենդանի գաղափարներու»։

Չեմ վարանիր անմիջապէս կցելու թէ մրցումին մասնակցողներէն շատը անկասկած այդ ձեւին փարած են, և եթէ երբեք «քարոզիչները հոն սուտ արտաբերողի մը դերը կատարած են ու չեն ոգեւորուած անոր շունչովը», գրուածքները ան ատեն պիտի նմանէին այն ձայներուն որոնք գեղեցիկ են իրաւ, և հրամայուած բարձրութիւնները սլացած, բայց որոնք ա՛յնքան քիչ բան կը խօսին սիրտին, և ա՛յնքան շատ բան՝ ականջին։ Ասկէ զատ, ունկնդիր չունեցող քարոզիչ մը, լեզուին տեղ գրիչը, ու փոխան բեմին՝ ճերմակ թուղթը գործածող քարոզիչ մը տանելի չի գար խելքիս։ Եթէ այդ խնամուած քարոզները ուսեալին ընթերցանութեան բաժինը պիտի միան, գրականութիւն փախցունել մ՚է եղածը, իսկ եթէ ժողովուրդին բաժինը, ժողովուրդը սակայն բեմէն, ժամէ՛ն կը հասկնայ զայն շուրթէ՛ն կ՚ուզէ իմանալ զուտ կրօնական քարոզ մը։ Կղերականը ամէն բանէ առաջ ներշնչումի պէտք ունի, այդ ներշնչումին կենդանի աղբիւրը ունկնդիրն է։

Ինծի տարակարծիք եղողը թող վե՛ր առնէ մատը։

ԹԼԿԱՏԻՆ

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՄԵՌԵԼԱԳՈՂՆԱԼԱԿԵՐՊ

Սոյն խորագրին ներքեւ կը փափաքիմ նորութիւն մը, որ ինքնին բաւական տխուր եղելութիւն մըն է, հանրութեան հրապարակել։

Արդէն օրը օրին ժողովրդական Մանզումէի Նաալը-Գաբուի թղթակիցը խնդիրը հաղորդեց, բայց քանի որ պակաս տեղեկութիւններ կային, ատոնք այժմ մանրամասնօրէն պիտի պարզեմ, յայտ Նաալըգաբուցիին և ճշմարտասէր ժողովրդեան,

Ինչպէս ծանօթ է, Զաքար էֆ. մեր թաղին բազմամեայ բարերարը իր հոգին աւանդեց անցեալ կիրակի։ Երբ մահացոյցը Ս. Յովհ. եկեղեցին հասաւ, հոն Թաղ. Խորհուրդ և Հոգաբարձութիւն ներկայ էին, որոնք այս անակնկալին առթիւ տխրելով, խնդրեցին Լեւոն էֆ. Սարաֆեանէ, որ երթայ ի դիմաց թաղեցւոյն և Թաղ. Խորհրդոյ՝ ցաւակցութիւն յայտնէ հանգուցելոյն կնոջ։ Տիկ. Գրիգորեան Սարաֆեան էֆէնտիի կը թախանձէ որպէս զի իր սիրեցեալ ամուսնոյն յուղարկաւորութիւնը կարելի եղածին չափ փառաւոր տեղի ունենայ Ս. Յովհ. եկեղեցւոյն մէջ, ուր 20-25 երկար տարիներ շարունակաբար պաշտօնավարած էր։

Արդ, Լեւոն էֆ. Սարաֆեան վըստահեցնելով հանգուցելոյն կինը, կը մեկնի դէպ ի Ս. Յովհ. եկեղեցին և շուտ ընդ փոյթ կարգադրութիւններու կը ձեռնարկէ, որոնց կը մասնակցին նաեւ տեղւոյն Հոգաբարձութեան անդամք, դպիրները և համայն եկեղեցւոյ պաշտօնեայք, այն յուսով որ գէթ մխիթարութիւնը պիտի ունենան իրենց սիրեցեալ Զաքար էֆ.ին վերջին յարգանք մը ընծայելու՝ փոխարէն անոր այսքան տարիներէ ի վեր շռայլած բարերարութիւններուն՝ հանդէպ իր միակ սիրած թաղին՝ այն է Նաալը-Գաբուի։

Բայց անվայել փութկոտութեամբ մը, Սամաթիոյ Թաղ. Խորհուրդը, անշուշտ միայն դրամական շահեսութենէ մղուած, (որովհետեւ ինք որ և է կապակցութիւն մը չունէր հանգուցելոյն հետ, զուտ ծանօթութենէ մը զատ), խուլյումբի մը իբր բլասիէ գործածելով համոզել կուտայ հանգուցելոյն հեռաւոր մէկ ազգականը, առարկելով թէ «Ս. Յովհ. եկեղեցին պզտիկ է, թէ, Ս. Գէորգ տանինք և բացառիկ պատիւներով փայլուն ընենք յուղարկաւորութիւնը»։

Արդ, կը հարցնենք, Թաղ. էֆէնտիներ, ի՞նչ ըրիք յուղարկաւորութիւնը փայլուն ընելու համար.... Չեմ հասկնար փայլուն ըսելով ի՞նչ ըսել կ՚ուզէիք, միմիայն Ձեր խոսխոնճաման ժամուն պատերը՝ հասարակ ձայնով կոչնակի մը հրաւէրին միացած ցոյց տալիք, ուրիշ ոչինչ.... բացի կարմըրուկ.... ոսկիներէն որոնք վաղը պիտի առնէք ձեր եկեղեցիին համար։

Խիստ ծիծաղելի էր նաեւ Սիմոն Չիլինկիրեան անուն անձին տէ՛լ Բեռայէն բան մը ըսած ըլլալու համար գրածը։

Ամէն մարդու վերկի չէ ըլլալ հրապարակաւ զուրցել թէ Ս. Գէորգ եկեղեցին մեծ է, թէ Ս. Յովհաննէսը պզտիկ է։ Կարծեմ թէ Ս. Յովհաննէս եկեղեցին պզտիկ ըլլալով նուիրական վայր մը ըլլալէ չէ դադրած, որուն խեղճ Զաքար աղան այնքան սերտ կերպով փարած էր։ Եթէ ինքը գիտնար այս տեսակ յորջորջում մը գործելնիդ, անշուշտ իրեն կտակագրին մէջ այս ալ կ՚աւելցնէր։

Ո՛վ Գատըգիւղցիներ, դուք որ այնքան չօղ ընտանիքներ ունիք ձեր մէջ և ձեր Ս. Թագաւոր եկեղեցին մեր Ս. Յովհաննէս պապաէն ալ պզտիկ է, հաճեցէք ձեր ննջեցեալներն Ս. Գէորգ եկեղեցին փոխադրել, ուր 500 հոգիներ... կ՚առնէ եղեր... եղեր... եղեր...։

Ամէն պարագայի մէջ Սամաթիոյ Թաղ. Խորհուրդը գեղեցիկ ռէքլամ մը ըրաւ։

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը, երբ ամէն տարի Նաալը-Գաբուցիին բաղձանքին յագուրդ տալու համար մեր թաղը իր ներկայութեամբը կը պատուէ, ոչ թէ 500 հոգիներ այլ կրնամ ըսել թէ 1000 հոգի կը գտնուի եկեղեցիին մէջ, բացի 30-40 դպիրներէն որոնք եկեղեցիին մէջտեղի միջոցը կը բռնեն։

Ձեր այս արարքը պատիւ մը չէր Զաքար աղային։ Նաալը-Գաբուցիին այնքան սիրած և իբր հայր ընդունած անձին զրկանք մը ըրիք, անպատկառօրէն անոր մարմինը իր միջավայրէն կամ լաւ ևս է ըսել իր զաւակաց ձեռքէն յափշտակելով։

Նաալը-Գաբուցին և Թաղ. Խորհուրդը իր արժանապատուութիւնը վիրաւորուած կը զգայ ատով։

Խնդիրը միայն արժանապատուութեան շուրջը կը դառնայ։

Կարծեմ քաջ գիտէք թէ ձեր արբանեակներէն մին էր որ շարունակաբար մինչեւ վերջին րոպէն կը թախանձէր Նաալը-Գաբուի Դպրաց Դասին՝ խոստանալով միանգամայն 2-3 մէճիտ իւրաքանչիւր դպիրի, որոնք միահամուռ մերժեցին իրենց թաղէն դուրս եկեղեցի մը երթալ և կ՚առարկէին որ եթէ ննջեցեալը Նաալը-Գաբու փոխադրեն, իրենք պատրաստ են անձնուիրաբար հարկ եղածը ընել։

Նաալը-Գաբուի այժմու Թաղ. Խորհուրդը, որոնք թաղեցիին գաղափարներովը շաղուած անձեր են, շատ վեհանձն են որ եւ է խնդրոյ առթիւ և բնաւ շահու ակնկալութիւն մը չունին այն տեսակ անձի մը դէմ, որմէ՛ իր կենդանութեան այնքան օգտուած են թէ բարոյապէս և թէ նիւթապէս։ Ուրեմն Ձեր յօդուածին մէջ յիշուած նուէրը պարզապէս շաղկրատութեան արդիւնք է որմէ շատ մը տարտամ բաներ կը հասկցուին։ Ձեր ըսել ուզածը որ լռելեայն անցած էք՝ Սամաթիոյ Թաղ. Խորհուրդին կրնաք ակնարկել այժմ, որ յուղարկաւորութեան իբր ծախք կ՚ըսուի թէ 45 օսմ. ոսկիի լիսթա մը ցոյց կուտայ, մինչ նոյն տեսակ յուղարկաւորութիւն մը՝ առատաձեռնօրէն վճարուելով 1700 ղրշ.ը չանցնիր։ Եթէ հաշիւը չէք գիտեր՝ կրնամ ձեզի թարիֆաները ցուցընել անձնուիրաբար։

Դուք, Պարոն Չիլինկիր, քանի որ Ձեր քմահաճոյից համաձայն և ուրիշէ մը դրդուեցաք այս խիստ ծանր պարտականութեան թերացումը ձեր խղճին վրայ պիտի միայ, որքան որ դուք պաղարիւն ըլլաք և փոյթ չընէք այս մասին։

Ցաւ է ինծ ըսել թէ այս տեսակ խնդիրներու համար ստիպուած ենք մամուլին սուղ սիւնակները զբաղեցնել կարգ մը թաղականներու պատճառաւ։

Ուստի խնդրելով կը խնդրենք Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօրմէն, որպէս զի վերջնական որոշումով մը ամէն թաղի իրաւունքը իրեն վերապահելու համար ազգային գործադրութիւն մ՚ընէ։

ՀԱՅԿ ՓԱՀԼԵՆՏԻՐԵԱՆ

Նաալը-Գաբու, 20 Փետր. 1904

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՆՕԹԵՐ

ԲԱՄՊԱԿԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ՄԱՆՉԷՍԹՐ, 28 Փետր.

Շաբաթ, 27 Փետրուար, Լիվրբուլ գոցուեցաւ 7.80. հրապարակը խիստ հաստատուն. վաճառք 4000 հակ։

Փետր. 19—26 մէկ շաբթուան շարժումը սապէս եղած է.

Ուր.	19	7.28	Վաճառք	6000 հակ
Շբ.	20	7.38	»	5000 »
Բշ.	22	Գոց		
Գշ.	23	7.40	»	5000 »
Դշ.	24	7.66	»	7000 »
Եշ.	25	7.54	»	7000 »
Ուր.	26	7.62	»	6000 »

Փետր. 20—26 մէկ շաբթուան մէջ Միացեալ Նահանգաց նաւահանգիստներէ հասած են հետեւեալ քանակութիւնները, որոնց դէմ կը նշանակենք անցեալ տարւոյ նոյն շաբթուան քանակութիւնները։

20	Փետր.	11000	հակ	ընդդէմ	24000ի
21-22	»	9000	»	»	26000ի
23	»	10000	»	»	29000ի
24	»	13000	»	»	20000ի
25	»	8000	»	»	17000ի
26	»	13000	»	»	28000ի
		64000	»	»	144000ի

Վերջին 5 տարիներու մէջ բամպակի հունձքը և բաղդատական գիներն ալ ահաւասիկ.

Շրջան	ամբար.	գին	ամվր. գ.	հնձք. հկ.
1898/99	99ին	4.50	3.10	11235383
99/900	900ին	7.38	4.40	9439559
900/901	901ին	5.96	4.25	10425141
901/902	902ին	5.38	4.40	10701453
902/903	903ին	7.50	4.66	10758236

Իսկ 904ի ցարդ ձեռք բերուած ամենաբարձր գինն է 8.96։ Մասնաւոր տեղեկութիւններէ կ՚իմանամ թէ Հնդկաստանի և Չինաստանի հրապարակներու վրայ ապրանքի կատարեալ սով սկսած է, ինչպէս նախորդ յօդուածի մը մէջ մեր հրապարակներու վրայ ըլլալիքը գրած էի, հետեւաբար այդ հրապարակները ստիպողաբար ու վերջնապէս որոշած են սկսիլ իրենց անօգին գնումները, որ անտարակոյս բամպակի գինը դեռ շատ բարձրերը տանելու ուրիշ պատճառ մ՚է։ Մանչեսթրի գործարանատէրք անցեալ շաբաթ իրենց գիները զգալիօրէն բարձրացուցին, որ հետեւանքն է մասամբ վերեւի ըսուած խնդրանքներուն սպասուելուն։ Իրենց գները բարձրացնելով՝ իրենց կարգին կարծուեցաւ հում բամպակի համար օրուան գները վճարել, որով գներու բարձրացման իրենք ալ նպաստեցին։ Նիւ-Եօրքի և Նիւ-Օրլէանսի հրապարակները հակամէտ են գները ցմիշտ դէպ ի վեր տանելու։ Եւ ալ եթէ աչքի առաջ ունենանք թէ նաւահանգիստները հասած ապրանքները շաբթուան մը մէջ 80000 հակի նուազութիւն ցոյց կուտան, ներկայ գները շատ համեստ պէտք է համարուին։

1899 - 900 շրջանին բամպակի 9439559 հունձքով երբ 7.50 գին ձեռք բերուած է, բնական չէ՞ որ 4 տարի յետոյ որ ըսել է 1 միլիոն հակ բամպակի սպառման աւելնալովը, և շահագէտներու հզօր դրամագլուխներու գործակցութեամբը, բամպակը 10ի երթայ, քանի որ հունձքը այս տարի ալ ճապէս գրեթէ վերեւի քանակութենէն աւելի չէ՞։

Գալով նոր հունձքին, անձրեւներն ալ կարծես շահագէտներուն միացած են. ցարդ տեղացած անձրեւները հազիւ թրջած են բամպակի արտերու խաւերը։

Տէր եւ Տնօրէն
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Յ. ԳԱՑՄԷՐԵԱՆ